

Opinnäytetyö (AMK)

Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma

2014

Eva Rytönen

KARVAISET KIRJASTOLAISET

– Lukukoirat Kaarinan kaupunginkirjastossa

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma

2014 | Sivumäärä 60

Ohjaaja Olli Mäkinen

Eva Rytönen

KARVAISET KIRJASTOLAISET – LUKUKOIRAT KAARINAN KAUPUNGINKIRJASTOSSA

Opinnäytetyössä tarkastellaan Kaarinan kaupunginkirjaston tarjoamaa lukukoiratoimintaa. Kaarinan pääkirjastossa järjestettiin ensimmäisenä Suomessa lukukoiratoimintaa Luetaan koiralle -projektissa vuonna 2011 ja siitä lähtien lukukoiratoiminta on levinnyt useaan yleiseen kirjastoon Suomessa.

Lukukoiratoiminta on kuitenkin vielä uusi palvelu Suomen yleisissä kirjastoissa ja sitä toteutetaan vaihtelevin tavoin. Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, mitä asioita tulisi ottaa huomioon onnistuneen lukukoiratoiminnan toteuttamisessa ja miten lukukoiratoiminnasta saadaan suurin hyöty irti.

Opinnäytetyön tutkimuskysymyksiä valittaessa on pidetty mielessä yleinen kirjasto, jossa mietitään lukukoiratoiminnan aloittamista. Opinnäytetyössä on selvitetty käytännön kokemuksia ja kerätty palautetta Kaarinan kaupunginkirjastossa järjestetystä lukukoiratoiminnasta, jota on toteutettu vapaaehtoistoiminnan lisäksi myös kirjastoon ostettuna palveluna.

Käytännön järjestelyjä ja lukukoiratoiminnan toteutumista voi opinnäytetyössä seurata lukuhetkien ja kirjoitushetken havainnoinnin kautta. Teemahaastattelujen ja kyselytutkimuksen keinoin opinnäytetyössä tuodaan esiin yleisen kirjaston, lukukoiran ohjaajan ja opettajien näkökulma lukukoiratoimintaan.

Opinnäytetyössä esitetään kehittämiskohteita ja keinoja lukukoiratoiminnan vakiinnuttamiseen Suomessa ja otetaan kantaa eläinavusteisen työskentelyn terminologiaan, lukukoirien koulutukseen ja lukuhetkien järjestämiseen käytännössä.

Opinnäytetyössä on esitelty Luetaan koiralle -ideologian mukaiset hyväksi havaitut toimintamallit lukukoiratoiminnan järjestämiseen yleisessä kirjastossa.

ASIASANAT: eläinavusteinen työskentely, lukemisen tukeminen, lukukoiratoiminta, lukukoirat, yleiset kirjastot

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree Programme in Library and Information Service

2014 | Total number of pages 60

Instructor Olli Mäkinen

Eva Rytönen

FURRY LIBRARIANS – READING DOGS AT THE KAARINA CITY LIBRARY

The focus of this bachelor's thesis is on reading dogs at the Kaarina city library. The first reading dogs in Finland were introduced in a project at Kaarina head library in 2011. Since then, the reading dog activity has spread across various Finnish public libraries.

The reading dog activity is still a new service for Finnish public libraries and is carried out in various ways. The aim of the thesis is to discover the things that should be taken into account when arranging an animal assisted reading session and how to make the most of it.

The research questions were chosen considering a public library planning to start a reading dog activity. The thesis offers some practical experiences and feedback of the reading dog activities at Kaarina city library where the activity is put into practice both via volunteering and an outsourced service.

Best practices for arranging reading dog activity are based on observations of animal assisted reading and writing sessions. Using interviews and surveys, the thesis brings forward the perspective of the library, the dog handler and the teachers involved.

Some ideas for the development and establishment of the activity in Finland are presented. The thesis also takes notice of the terminology of animal assisted interventions, training of the reading dogs and arranging reading sessions in practice.

The thesis presents best models for arranging reading dog activity at a public library.

KEYWORDS: Animal Assisted Interventions, reading support, reading dogs, reading dog activity, public libraries

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	7
2 TYÖN TAVOITTEET	9
3 KÄYTETYT TUTKIMUSMENETELMÄT	10
3.1 Teemahaastattelu	10
3.1.1 Haastateltavien esittelyt	11
3.2 Havainnointi	12
3.3 Kyselytutkimus	13
4 KIRJALLISUUSKATSAUS	14
5 ELÄINAVUSTEINEN TYÖSKENTELY	17
5.1 Eläinavusteisen työskentelyn määritelmät	17
5.2 Eläinavusteista terapiaa vai eläinavusteista toimintaa?	18
6 LUKEMISEN TUKEMINEN	21
6.1 Oppimisvaikeudet	21
6.2 Lukukoiratoiminta lukemisen tukena	22
6.3 Lukukoiratoiminta kirjaston palveluna	24
7 LUKUKOIRATOIMINTA	25
7.1 Lukukoira	25
7.1.1 Lukukoiran koulutus	26
7.1.2 Lukukoiran ohjaajan koulutus	28
7.2 Kehittämiskohteita lukukoiratoiminnassa	28
8 KAARINAN KAUPUNGINKIRJASTO	31
8.1 Kaarinan kaupunginkirjaston esittely	31
8.2 Kaarinan kaupunginkirjaston lukukoirahankkeet	32
9 LUKUHETKI	34
9.1 Lukuhetket Kaarinan kaupunginkirjastossa	34
9.1.1 Lukuhetken käytännön työt	35
9.1.2 Lukuhetken tilat	37

9.1.3 Lukuhetkeen osallistuminen	39
9.2 Lukuhetken havainnointi	40
9.3 Palautetta Kaarinan kaupunginkirjaston lukuhetkistä	43
10 KIRJOITUSHETKI	46
10.1 Kirjoitetaan Koiralle -työpajat	46
10.2 Kirjoitushetken havainnointi	47
11 KYSELYTUTKIMUS OPETTAJILLE	50
12 YHTEENVETO	53
12.1 Onnistuneen lukuhetken järjestäminen	53
12.2 Lukukoiratoiminnan kehittämiskohteita ja jatkotutkimusaiheita	54
13 POHDINTAA	56
LÄHTEET	58

LIITTEET

Liite 1. Kyselytutkimus opettajille.

KUVAT

Kuva 1. Lukukoirat Viljo-Valdemar ja Rento. (Kirsi Kallioniemi.)	26
Kuva 2. Mainos lukukoiratoiminnasta kirjaston ilmoitustaululla.	37
Kuva 3. Lukuhetken tilat Kaarinan pääkirjastossa.	39
Kuva 4. Lukukoira kuuntelee pojan lukemista.	43
Kuva 5. Kirjoitushetken tilat Kaarinan pääkirjastossa.	48
Kuva 6. Kirjoitushetkessä kirjoitettuja postikortteja.	49

TAULUKOT

Taulukko 1. Pet Partners. What are Animal-Assisted Activities/Therapy?	19
--	----

KÄYTETYT LYHENTEET JA SANASTO

AAA	Eläinavusteinen toiminta (Animal Assisted Activity)
AAE/P	Eläinavusteinen opetus (Animal Assisted Education/Pedagogy)
AAI	Eläinavusteinen työskentely (Animal Assisted Interventions)
AAT	Eläinavusteinen terapia (Animal Assisted Therapy)
ELY	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Hali-Koira	Hali-Koira -yrityksen koira
Karva-Kaveri	Suomen Karva-Kaverit ry:n hyväksymä eläin
Kaverikoira	Kennelliiton rekisteröity tavaramerkki, jota voivat käyttää vain kaverikoiratoiminnassa mukana olevat koirakot
Koirakko	Koira ja koiran omistaja ja/tai ohjaaja
Lukukoira	Koira, joka kuuntelee yleensä lasten lukemista joko kirjastossa tai koulussa
R.E.A.D.	Reading Education Assistance Dogs –lukuohjelma

1 JOHDANTO

Eläinavusteisesta työskentelystä on vuodesta 2011 lähtien julkaistu Suomessa useita opinnäytetöitä ja pro gradu -tutkielmia. Suurin osa ammattikorkeakoulujen opinnäytetöistä tarkastelee eläinavusteista työskentelyä sosiaali- ja terveystieteiden näkökulmasta ja yliopiston tutkielmat ovat pääosin psykologian ja kasvatustieteiden tiedekunnista. Toistaiseksi lukukoiratoimintaa yleisen kirjaston palveluna on tutkittu vähän, vaikka lukukoira-termi esiintyykin jo muutamien opinnäytetöiden asiakaskyselyissä yleiseen kirjastoon toivottavana palveluna. Aittoa kysyntää lukukoirille siis on jo olemassa ja useassa Suomen yleisessä kirjastossa lukukoira jo vieraileekin.

Keväällä 2014 ilmestyi ensimmäinen kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelman opinnäytetyö lukukoirista. Paula Pitkäsen työn aiheena ovat lukukoirat Suomen yleisissä kirjastoissa ja työssä selvitetään, mistä lukukoiratoiminnassa on kyse. Tämä opinnäytetyö vastaa osin myös Pitkäsen työn jatkotutkimusmahdollisuuksien, sillä opinnäytetyö keskittyy tarkastelemaan Kaarinan kaupunginkirjaston tarjoamaa lukukoiratoimintaa ja sen toteutusta käytännössä. Tavoitteena on selvittää keinoja onnistuneen lukukoiratoiminnan järjestämiseen ja edesauttaa lukukoiratoiminnan vakiintumista Suomessa. Opinnäytetyön toimeksiantaja on Kaarinan kaupunginkirjasto.

Opinnäytetyö seuraa kehittämistutkimuksen kaavaa ja esittelee aluksi johdannossa tutkimuksen taustoja ja tarpeellisuutta. Luvuissa kaksi ja kolme esitellään opinnäytetyön tavoitteet ja käytetyt tutkimusmenetelmät. Neljännessä luvussa tehdään lyhyt kirjallisuuskatsaus, jossa esitellään alan perusteoksia ja suomalaisia opinnäytetöitä ja tutkielmia eläinavusteisesta työskentelystä. Pääpaino on lukukoiria tarkastelevissa opinnäytetöissä ja tutkielmissa.

Viidennessä luvussa tarkastellaan eläinavusteista työskentelyä, joka toimii opinnäytetyön viitekehyksenä. Luvussa esitellään eläinavusteisen työskentelyn erilaiset toteuttamistavat ja tavoitteet sekä tehdään ero eläinavusteisen terapian ja toiminnan välille. Kuudennessa luvussa käsitellään lukemisen tukemista,

määritellään oppimisvaikeudet ja tarkastellaan lukukoiratoimintaa lukemista tukevana palveluna. Lukukoiratoimintaa tarkastellaan myös yleisten kirjastojen tarjoamana palveluna. Seitsemännessä luvussa käydään läpi tarkemmin lukukoiratoimintaa, lukukoiran ominaisuuksia sekä lukukoiran ja lukukoiran ohjaajan koulutusta.

Kahdeksas luku esittelee opinnäytetyön toimeksiantajan Kaarinan kaupunginkirjaston ja luvussa kootaan yhteen Kaarinan kaupunginkirjaston lukukoirahankkeet. Yhdeksännessä luvussa tarkastellaan Kaarinan kaupunginkirjaston lukuhetkiä käytännössä, havainnoidaan kolmea lukuhetkeä ja esitellään lukukoiratoiminnasta saatua palautetta. Kymmenes luku käsittelee kirjoitushetkeä ja sisältää havainnoinnin yhdestä Tartu tassuun –kirjoitushetkestä.

Lukuun yksitoista on kerätty opettajien kyselytutkimuksen tulokset, joista nousi muiden muassa esiin opettajien ehdottamat kehitysideat lukukoiratoimintaan. Lopuksi tehdään yhteenveto opinnäytetyön tuloksista luvussa kaksitoista, jossa vastataan tutkimuskysymyksiin sekä kootaan yhteen lukukoiratoiminnan kehittämiskohteita ja jatkotutkimusmahdollisuuksia. Yhteenvetoa seuraa lyhyt pohdinta lukukoiratoiminnasta ja sen tulevaisuudesta.

2 TYÖN TAVOITTEET

Lukukoiratoiminnan järjestäminen Suomen yleisissä kirjastoissa on vielä vakiintumatonta ja toteutustapoja on useita. Ratkaisevia näkemyseroja on eri toimijoiden välillä eikä tietoisuus lukukoiratoiminnasta ja sen toteuttamisesta ole vielä levinnyt kaikkialle Suomessa. Opinnäytetyön tutkimuskysymykset on valittu pitäen mielessä yleinen kirjasto, jossa vasta suunnitellaan lukukoiratoiminnan aloittamista. Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat seuraavat.

- ✓ Miten yleisen kirjaston tarjoamaa lukukoiratoimintaa olisi paras järjestää?
- ✓ Miten voidaan varmistaa lukukoiratoiminnan turvallisuus?
- ✓ Miten saadaan lukukoiratoiminnasta suurin hyöty irti?

Lukukoiratoiminta tuli Yhdysvalloista Kaarinan pääkirjastoon vuonna 2011, jolloin lukukoiratoimintaa järjestettiin ensimmäisen kerran Suomessa. Kaarinan kaupunginkirjastossa on toteutettu ja kehitetty lukukoiratoimintaa siitä lähtien. Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää onnistuneita ja vuosien kokemuksen kautta hyväksi havaittuja toimintamalleja lukukoiratoiminnan järjestämiseen yleisessä kirjastossa. Tavoitteiden vuoksi tarkasteluun valittiin juuri Kaarinan kaupunginkirjasto, jossa lukukoiratoimintaa on tarjottu myös kirjastoon ostettuna palveluna, mikä on toistaiseksi harvinaista Suomessa.

Opinnäytetyö selvittää lukukoiratoiminnan käytännön töitä ja kerää palautetta ja kehittämiskohteita järjestetystä lukukoiratoiminnasta sekä tarjoaa lopuksi toimintamallit onnistuneen lukuhetken järjestämiseen. Opinnäytetyö tuo esiin yleisen kirjaston, lukukoirien ohjaajan ja opettajien näkökulman lukukoiratoimintaan. Samalla Kaarinan kaupunginkirjaston lukukoiratoimintaan osallistuneet eri toimijat saavat palautetta puolin ja toisin.

Tavoitteena on myös ottaa kantaa eläinavusteisen työskentelyn terminologisiin kysymyksiin ja vakiinnuttaa käytettyjä termejä ja niiden oikeaa käyttöä.

3 KÄYTETYT TUTKIMUSMENETELMÄT

Tässä luvussa esitellään käytetyt tutkimusmenetelmät ja perustellaan syyt niiden valitsemiseen. Opinnäytetyö seuraa kehittämistutkimuksen kaavaa, jolloin taustalla on ilmiö, prosessi tai asiantila, jonka halutaan olevan kehittämisen tai muutoksen jälkeen paremmin (Kananen 2012, 13). Kehittämistutkimus ei ole oma erillinen tutkimusmenetelmä, vaan joukko eri tutkimusmenetelmiä, joita käytetään tilanteen ja kehittämiskohteen mukaan eli kyseessä on monimene- telmäinen tutkimusstrategia, jossa yhdistyvät kvalitatiiviset ja kvantitatiiviset tut- kimusmenetelmät (Kananen 2012, 19).

Menetelmän valintaa ohjaa yleensä se, minkälaista tietoa etsitään ja keneltä tai mistä sitä etsitään (Hirsjärvi ym. 2009, 184). Tiedonkeruumenetelmiksi opinnäy- tetyössä on valittu teemahaastattelu, suora havainnointi ja kyselytutkimus, jotta aihetta voidaan tarkastella monipuolisesti eri näkökulmista.

Opinnäytetyössä ei ole haastateltu lapsia, sillä lasten haastattelu eroaa monissa suhteissa aikuisten haastattelusta. Eräs lasten haastattelussa huomioitava asia on se, että haastattelijan tulee muistaa, mitä lapsi on sanonut aiemmin. (Hirsjär- vi & Hurme 2004, 128-131.) Havainnoinneissa tämä tuli heti esiin opinnäytetyön tekijän rikkoessa aiemman kerran lupauksen olla puhumatta lukuhetkissä mi- tään. Lasten palautetta lukukoiratoiminnasta on kuitenkin tuotu esiin muutamis- sa nimettömissä vanhemman ja lapsen ryhmähaastatteluissa sekä Rungon opettajien keräämässä palautteessa lukukoiratoiminnasta.

3.1 Teemahaastattelu

Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelumenetelmä, jossa jokin haas- tattelun näkökohta on sovittu etukäteen. Teemahaastattelu kohdennetaan sovit- tuihin teemoihin, joista keskustellaan haastateltavien kanssa. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 47-48.) Teemahaastattelusta puuttuu kuitenkin kysymysten tarkka muoto ja järjestys (Hirsjärvi ym. 2009, 208). Haastattelut toteutetaan vuorovaikutuk- sessa joko kasvokkain tai jonkin laitteen välityksellä. Teemahaastattelua ei voi

tehdä esimerkiksi sähköpostilla, koska teemahaastattelun edellytyksenä on tutkijan ja tutkittavan välinen sanallinen vuorovaikutustilanne. (Kananen 2012, 60-61.)

Kanasen (2012, 61) mukaan teemahaastattelun ideana on pyrkiä saamaan kokonaiskuva ilmiöstä kaikilta näkökulmilta. Opinnäytetyössä lukukoiratoimintaa tarkastellaan kirjaston, opettajien ja lukukoirien ohjaajan näkökulmasta. Kirjoitushetkiin liittyen haastateltiin myös sanataideohjaajaa.

Teemoina kaikilla haastateltavilla olivat samat aihealueet. Haastateltavilta kysyttiin, minkälaiseen lukukoiratoimintaan he ovat osallistuneet tai minkälaista lukukoiratoimintaa heille on tarjottu. Kaikilta pyydettiin myös palautetta lukukoiratoiminnasta ja ajatuksia siitä, miten toimintaa voisi kehittää jatkossa palvelemaan paremmin yleisen kirjaston asiakkaita. Haastattelut tallennettiin käyttäen digitaalista nauhuria ja haastattelut litteroitiin analysointia varten.

3.1.1 Haastateltavien esittelyt

Konsultaatiot ovat hyvin vapaamuotoisia tiedonhankinnan tapoja, eikä niille tarvitse tehdä edes osittaista litterointia. Konsultaatiot sopivatkin parhaiten faktatietojen tarkistamiseen. (Vilka & Airaksinen 2003, 64.) Tässä opinnäytetyössä haluttiin saada aihe esiteltä mahdollisimman oikein ja haastateltavat saivat kommentoida opinnäytetyötä sen eri vaiheissa.

Kirjaston näkökulmasta opinnäytetyössä haastateltiin Heidi Heiniötä, joka toimii Kaarinan pääkirjastossa vs. informaattikkona vastualueenaan lasten- ja nuortenkirjastotyö. Haastattelu toteutettiin teemahaastatteluna 13.3.2014 Kaarinan pääkirjastossa. Heiniötä konsultoitin ja haastateltiin uudestaan 26.9.2014.

Lukukoiran ohjaajan näkökulmasta opinnäytetyössä haastateltiin Maarit Haapasaarta, joka on Suomen Karva-Kaverit ry:n puheenjohtaja ja Hali-Koira -yrittäjä. Haapasaari on ollut mukana Kaarinan kaupunginkirjaston lukukoiraprojekteissa alusta asti ja hän on koulutukseltaan eläinavusteinen valmentaja, eläintaitokouluttaja ja omaishoitaja. Kokemusta Haapasaarella on myös eläinten kouluttami-

sesta, kriisikeskuksen tukihenkilötoiminnasta, vammaisten avustamisesta ja varhaiskasvatuksesta. Haastattelu toteutettiin teemahaastatteluna 9.4.2014 Haapasaaren kotona. Haapasaarta konsultoitin ja haastateltiin uudestaan 21.9.2014.

Opinnäytetyössä haastateltiin myös Kirjoitetaan Koiralle -työpajojen sanataiteilijaa Veera Vähämaata (FM kotimainen kirjallisuus). Vähämaa on turkulainen sanataiteilija ja sanataideopettaja, joka opettaa luovaa kirjoittamista ja sanataidetta muun muassa Sanataidekoulu Kratissa ja Turun suomenkielisellä työväenopistolla. Vähämaan haastattelu toteutettiin 17.4.2014 Kaarinan pääkirjastossa. Vähämaata konsultoitin ja haastateltiin uudestaan 21.9.2014.

3.2 Havainnointi

Havainnoinnin suurin etu on, että sen avulla voidaan saada suoraa tietoa yksilöiden, ryhmien tai organisaatioiden toiminnasta ja käyttäytymisestä (Hirsjärvi ym. 2009, 213). Opinnäytetyöhön havainnoitiin kolmea lukuhetkeä ja yhtä kirjoitushetkeä. Havainnoinnissa keskityttiin koko hetken käytännön toteutumiseen eli miten hetki sujuu ja mitä hetkessä käytännössä tapahtuu. Luku- ja kirjoitushetkien havainnoinnissa opinnäytetyön tekijä oli vain tarkkailijana paikalla eli havainnointi tehtiin ilman osallistumista. Osallistumattoman havainnoinnin periaatteena on ”oppia katsomalla”. Osallistumattoman havainnoitsijan tulee pyrkiä siihen, että hänen läsnäoloonsa kiinnitetään mahdollisimman vähän huomiota (Grönfors 1982, 90-92). Havainnointi oli strukturoimatonta havainnointia, jossa tutkija kirjaa ylös mahdollisimman paljon tilanteeseen liittyviä asioita (Kananen 2012, 69-97).

Vilkan (2006, 35) mukaan hiljainen tieto tutkimuskohteessa on tutkijan löydettävä eläen, kokemalla ja oppimalla. Havainnoinnissa tutkija elää ja kokee yhdessä tutkittaviensa kanssa ja siten tavoittaa jotakin paremmin hiljaisesta tiedosta kuin esimerkiksi käyttämällä ainoastaan haastattelumenetelmää. Luku- ja kirjoitushetkien havainnointia pidettiin tärkeänä osana opinnäytetyötä, jotta lukijalla on mahdollisuus seurata luku- ja kirjoitushetken toteutumista myös käytännössä.

3.3 Kyselytutkimus

Opinnäytetyössä toteutettiin kyselytutkimus Kaarinan pääkirjastossa tai Rungon koulussa lukukoiratoimintaan osallistuneille opettajille, joiden yhteystiedot saatiin Kaarinan pääkirjastosta. Koska opettajia oli vain kuusi, avoimia kysymyksiä pyrittiin hyödyntämään mahdollisimman paljon. Avointen kysymysten etuna on se, että kaikki mahdolliset vastausvaihtoehdot tulevat esille. Kyselyssä oli myös strukturoituja kysymyksiä, joissa vastausvaihtoehdot ovat tutkijan asettamia ja joista vastaaja valitsee hänelle parhaiten sopivan vastausvaihtoehdon. (Kananen 2012, 125.) Myös strukturoituihin kysymyksiin liitettiin mahdollisuus lisätä oma vastausvaihtoehto ja tämä osoittautui tarpeelliseksi heti kyselytutkimuksen alussa oikean ammattinimikkeen valitsemisessa. Kyselytutkimuksen tulokset on pidetty omana kokonaisuutenaan opinnäytetyön luvussa yksitoista. Kyselytutkimus opettajille löytyy opinnäytetyön liitteistä.

4 KIRJALLISUUSKATSAUS

Kehittämistutkimus asemoidaan olemassa olevaan alan tietovarantoon, mikä edellyttää perehtymistä aihealueen tämän hetkiseen tietämykseen. Kirjallisuuskatsauksessa esitellään ongelman kannalta oleellinen kirjallisuus ja aikaisemmat tutkimustulokset. (Kananen 2012, 15-16.)

Eläinavusteisesta työskentelystä on tehty jo runsaasti kirjoituksia, tieteellisiä artikkeleita ja opinnäytetöitä sekä ulkomailla että Suomessa. Tutkimukset antavat yleisesti ottaen myönteisen kuvan eläimen vaikutuksesta ihmiseen eri näkökulmista katsottuna. Jotta uusi lähestymistapa tai menetelmä tulisi hyväksytyksi ja arvostetuksi ammattilaispiireissä, vaaditaan tutkimusnäyttöä. Eläinavusteista työskentelyn tutkimuksissa ongelmina ovat pienet eläin- ja ihmisjoukot ja vertailuryhmien puuttuminen. (Ikäheimo 2013, 8.)

Eläinavusteisen työskentelyn tavoitteena on yhdistää asiakkaan tarpeet eläimen vahvuuksiin ja kykyihin. Tämä vaihtelevuus tekee tutkimusten toistettavuudesta kuitenkin vaikeaa. Se on yksi syy, miksi on hankalaa tieteellisesti arvioida eläinavusteisten interventioiden tehokkuutta vaihtelevien asiakasryhmien kanssa. (Granger & Kogan 2006, 269.)

Eläinavusteisen työskentelyn englanninkielinen perusteos on Aubrey H. Finen (2006, 2.p.) toimittama *Handbook on Animal-Assisted Therapy: Theoretical Foundations and Guidelines for Practice*. Teos käsittelee eläinavusteista työskentelyä ja ihmisen ja eläimen välistä historiaa ja vaikutussuhdetta useasta eri näkökulmasta.

Suomessa ensimmäinen eläinavusteista työskentelyä käsittelevä perusteos on Kaija Ikäheimon (2013) toimittama *Karvaterapiaa: Eläinavusteinen työskentely Suomessa*. Kirjan tavoitteena on antaa käsitys siitä, miten ihmisen ja eläimen välinen suhde toimii ja mitä eläinavusteiseen työskentelyyn kuuluu. Kirja tekee katsauksen siihen, mitä Suomessa jo tehdään eläinavusteisessa toiminnassa ja eläinavusteisessa terapiassa. (Ikäheimo 2013, 2.) Muihin eläinavusteista työ-

kentelyä käsitteleviin kirjoihin verrattuna Ikäheimon toimittama kirja on opinnäytetyön aiheeseen sopiva, sillä kirjassa on esitelty myös lukukoiratoimintaa.

Opinnäytetyössä on pyritty tarkastelemaan lukukoiratoimintaa ja jättämään mahdollisuuksien mukaan muut eläinavusteisen työskentelyn osat vähemmälle huomiolle. Esimerkiksi haku Theseus-julkaisuarkistosta tuottaa hakusanalla ”eläinavusteinen” 119 tulosta ja Doria-julkaisuarkistosta 6 tulosta. Sosiaali- ja terveysalalla tehtyjen eläinavusteista työskentelyä käsittelevien opinnäytetöiden toteutusta ja tutkimuksien tuloksia voi seurata esimerkiksi Mia Färmin (2013) opinnäytetyössä Eläinavusteinen toiminta ja eläinavusteinen terapia – Systemaattinen kirjallisuuskatsaus.

Opinnäytetyön rajallisuuden vuoksi seuraavaksi tarkastellaan vain suomalaisia opinnäytetöitä, jotka käsittelevät lukukoiria. Theseus-julkaisuarkistossa hakusana ”lukukoira” tuottaa 11 tulosta. Doria-julkaisuarkistosta hakusana ”lukukoira” ei löydy tuloksia. Haut on tehty syyskuussa 2014.

Ensimmäisen kerran Suomessa lukukoirat olivat mukana Leena Kittilän (2013) pro gradu -tutkielmassa Eläinavusteinen lukutaidon interventio: Pilottitutkimus lukutilanteiden tapahtumien observoinnista ja intervention vaikutuksesta 2.- ja 3.-luokkalaisten lasten lukumotivaatioon. Turun yliopiston psykologian oppiaineeseen tehtyyn tutkimukseen osallistui 16 lasta, joiden lukemaan oppiminen oli viivästynyt ja jotka olivat opettajan ja vanhemman mukaan haluttomia lukemaan. Lapset jaettiin koe- ja kontrolliryhmiin ja lapset lukivat ääneen joko oikealle koiralle tai lelukoiralle. (Kittilä 2013.)

Kasvatustieteiden erityispedagogiikan näkökulmasta lukukoiratoimintaa on tutkittu ainakin Erika Kedon (2013) pro gradu -tutkielmassa ”Det här med barn och djur är ju en lyckad kombination”: En flerdallstudie om hurvida hundar kan främja läsutvecklingen hos svaga läsare. Specialpedagogik, pedagogiska fakulteten, Åbo Akademi i Vasa sekä Jyväskylän yliopistoon tehdyssä Turusen ja Tähden (2014) kandidaatintutkielmassa ”Ei tarvii lukee yksin” - Lasten antamia merkityksiä lukukoiratoiminnalle.

Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelmassa lukukoiratoimintaa tarkastellaan ensimmäistä kertaa Paula Pitkäsen (2014) Börje, Hilma, Sylvi ja moni muu: Lukukoirat yleisissä kirjastoissa –opinnäytetyössä, jonka tavoitteena on selvittää, mitä lukukoiratoiminta on, miten se sopii kirjastoon ja mikä sen tilanne on Suomen yleisissä kirjastoissa. (Pitkänen 2014.)

Termi ”lukukoira” esiintyy jo muissakin opinnäytetyössä, vaikka ilmiö on Suomessa kuitenkin melko uusi. Esimerkiksi Laihon (2013) ja Hirsivaaran ja Rusaen (2014) opinnäytetöissä asiakkaat ovat toivoneet lukukoiraan kirjastoon. Lukukoirat mainitaan enimmäkseen ohimennen myös Halosen ja Holopaisen (2013), Vuorisen (2013), Horton (2012), Heikkisen (2012), Komminahon (2013), Parkkisenniemen (2012) ja Kärjen (2014) opinnäytetöissä. Katajan (2013) opinnäytetyössä lukukoiraan viitataan vain lähdeluettelossa.

Kirjallisuuteen perehtymällä tutkija voi löytää aihealueeltaan harmaita alueita, joilta tutkimukset puuttuvat (Kananen 2012, 17). Lukukoiratoiminnan järjestäminen Suomen yleisissä kirjastoissa on aiheena ajankohtainen ja toistaiseksi vähän tutkittu. Lukukoiratoiminnan käytännön järjestelyjä ja keinoja lukukoiratoiminnan vakiinnuttamiseen Suomessa käsitellään opinnäytetyössä nyt ensimmäistä kertaa.

5 ELÄINAVUSTEINEN TYÖSKENTELY

Suomessa eläinavusteisessa työskentelyssä käytettyjä sanoja on käytetty usein vaihtelevasti ja epämääräisesti, sillä ala on uusi ja terminologia on vasta vakiintumassa (Ikäheimo 2013, 10). Tässä luvussa on avattu eläinavusteisessa työskentelyssä käytettyjä termejä ja tehdään ero eläinavusteisen terapian ja eläinavusteisen toiminnan välille.

Eläinavusteisuus jakautuu erilaisiin toimintamalleihin toiminnan tavoitteiden ja ohjaajan vaatimusten mukaan. Yleisesti puhutaan eläinavusteisesta työskentelystä eli eläinavusteisesta interventtiosta (Animal Assisted Intervention, AAI), joka toimii kattoterminä kaikelle eläinavusteiselle työskentelylle riippumatta kohde-ryhmän koosta, iästä tai toiminnan tavoitteista. (Animal Assisted Intervention International 2014.)

Kaikessa eläinavusteisessa työskentelyssä on valittava tehtävään parhaiten sopiva eläin ja on tärkeää muistaa, että eläin on ainutkertainen olento, jolla on oma temperamentti ja omat vahvuudet ja heikkoudet. (Granger & Kogan 2006, 269).

5.1 Eläinavusteisen työskentelyn määritelmät

Eläinavusteinen terapia (Animal Assisted Therapy, AAT) on tavoitteellista toimintaa, joka edesauttaa henkilön fyysisiä, sosiaalisia, tunteellisia ja/tai älyllisiä toimintoja. Eläin on keskeinen osa hoitoprosessia. Eläinavusteisessa terapiassa ohjaaja on aina terveystai sosiaalialan koulutettu asiantuntija, jolla on oma erityisosaaminen alalleen. Eläimen ohjaajalla tulee olla kokemusta eläimen käsittelystä ja sen käytöksestä. Eläinavusteista terapiaa voidaan toteuttaa vaihtelevin tavoin, esimerkiksi ryhmä- tai yksilöterapiana kohdehenkilöiden iästä riippumatta. Eläinavusteisella terapialla on tavoite ja prosessi dokumentoidaan ja arvioidaan. Joissain tapauksissa ohjaaja ja terapeutti voivat olla kaksi eri ihmistä tai terapeutti voi olla samaan aikaan myös koiran ohjaaja. (Animal Assisted Intervention International 2014.)

Eläinavusteinen opetus (Animal Assisted Education, AAE/Animal Assisted Pedagogy, AAP) voi eläinavusteisen terapian tavoin olla tavoitteellista toimintaa, joka on suunniteltu kognitiivisten taitojen edistämiseen. Eläinavusteisella opetuksella on silloin tavoite ja prosessia dokumentoidaan ja arvioidaan ja ohjaaja on kasvatusalan ammattilainen. (Animal Assisted Intervention International 2014.) Eläinavusteinen opetus katsotaan eläinavusteiseksi terapiaksi kun sitä tarjoaa esimerkiksi erityisopettaja tai sosiaalipedagogi. Silloin ammattilaiset saavat myös korvauksen eläinavusteisesta työskentelystä. Eläinavusteista opetusta voi eläinavusteisena toimintana ohjata myös opettaja, jolla on kokemusta opetuksessa käytettävästä eläimestä. (International Society for Animal-Assisted Therapy 2014.)

Eläinavusteisessa toiminnassa (Animal Assisted Activity, AAA) ei ole selkeitä ennalta-asetettuja tavoitteita. Eläinavusteinen toiminta on suunniteltu edistämään muita eläinavusteisen työskentelyn hyötyjä terapeuttien ja opetuksellisten hyötyjen lisäksi ja parantamaan ihmisten elämänlaatua. Eläinavusteinen toiminta on spontaanimpaa eläinavusteiseen terapiaan verrattuna eikä toimintaa välttämättä dokumentoida. Ohjaajat ovat järjestön kouluttamia ja täyttävät järjestön vähimmäisvaatimukset. Ohjaajalla tulee olla kokemusta eläimen käsitteystä ja sen käytöksestä. Eläinavusteista toimintaa tarjoavat ryhmät voivat osallistua myös eläinavusteiseen terapiaan tai opetukseen yhteistyössä ammattilaisten kanssa. Eläinavusteista toimintaa toteutetaan usein vapaaehtoisvoimin. (Animal Assisted Intervention International 2014; International Society for Animal-Assisted Therapy 2014.)

5.2 Eläinavusteista terapiaa vai eläinavusteista toimintaa?

Yhdysvalloissa lukukoiratoimintaa ja muita vierailuja tekevistä koirista ja heidän ohjaajista käytetään termiä ”therapy team”. Vierailuja tekevä koira on ”therapy animal” tai ”therapy pet”. Suora suomennos on huono, sillä lukukoiratoimintaa kirjastossa tekevät koirat eivät ole terapiaeläimiä, elleivät eläinavusteisen terapian kaikki määritelmät täyty (Taulukko 1.)

Taulukossa on esitetty ratkaisevat eläinavusteisen toiminnan ja eläinavusteisen terapian erot. Eläinavusteisessa toiminnassa vähintään yhden ominaisuuden tulee toteutua. Eläinavusteisen terapian taas tulee täyttää kaikki kuusi ominaisuutta. (Pet Partners 2014.)

Taulukko 1. Pet Partners. What are Animal-Assisted Activities/Therapy?

Eläinavusteinen toiminta (AAA)	Eläinavusteinen terapia (AAT)
Vapamuotoista eläinten vierailua ihmisten luona	Merkittävä osa hoitoa tarvitsevan ihmisen hoitosuunnitelmaa
Ei tarkkoja hoidollisia tavoitteita	Määrätyt tavoitteet jokaiselle tapaamiskerralle
Samaa toimintaa voidaan tarjota monelle ihmiselle	Yksilöllinen hoitosuunnitelma jokaiselle asiakkaalle
Muistiinpanojen tekeminen ei ole tarpeellista	Muistiinpanoja tehdään joka tapaamiskerralla asiakkaan edistymisestä
Vierailujen sisältö on spontaania	Vierailut on aikataulutettu, usein määrätyn väliajoin
Vierailujen kesto voi vaihdella tilanteen mukaan	Vierailun aika on päätetty etukäteen sopimaan parhaiten asiakkaan tarpeisiin

Eläinavusteisen terapian ja eläinavusteisen toiminnan välillä on selkeä ero. Terapian merkitystä usein kuitenkin heikennetään yhdistämällä se koskemaan tilapäistä apua tuoviin näennäistieteellisiin aloihin. Näitä voivat olla esimerkiksi aromaterapia, hierontaterapia tai kristalli/jalokiviterapia. Valitettavasti samoin käy myös ohjelmille, joita kuvataan eläinavusteiseksi terapiaksi. Kuten klovni vierailua lastensairaaloissa ei tule kutsua klovni terapiaksi, ei tule myöskään koirien vierailua ihmisten luona kutsua eläinavusteiseksi terapiaksi. (Kruger & Serpell 2006, 22.)

Ikäheimo (2013, 11) toteaa sanan ”eläin” olevan laajempi käsite kuin ”lemmikki”, jota käytetään usein eläinavusteisesta työskentelystä puhuttaessa. Kirjallisuudessa puhutaan joskus lemmikkiterapiasta, mutta suositeltavampi termi on eläinavusteinen työskentely, toiminta tai terapia (Ikäheimo 2013, 11).

6 LUKEMISEN TUKEMINEN

6.1 Oppimisvaikeudet

Oppimisvaikeudet ovat yleisiä, sillä 20-25% väestöstä on jonkinlaisia oppimisvaikeuksia. Vaikeuksia voi olla esimerkiksi lukemisessa, kirjoittamisessa, luetun ymmärtämisessä, matematiikassa tai vieraissa kielissä. Suuntien ja ajan hahmottaminen voi olla vaikeaa ja vaikeuksia voi olla motoriikassa, keskittymisessä ja tarkkaavaisuudessa. (Erialaisten oppijoiden liitto ry 2014.)

Lukemisen ja kirjoittamisen erityisvaikeutta kutsutaan lukihäiriöksi, lukivaikeudeksi tai dysleksiaksi. Keskeisin piirre on vaikeus hahmottaa ja käsitellä äänneisiin liittyvää tietoa. Siitä johtuen lukeminen ja kirjoittaminen on hidasta ja niissä tapahtuu virheitä. Seurauksina voi olla luetun ymmärtämisen vaikeuksia ja lukemisen vähentyminen, mikä voi vaikuttaa sanavaraston ja yleistietojen vähäisyyteen. Lukihäiriöt voivat ilmetä lukemisessa, kirjoittamisessa tai luetun ymmärtämisessä joko yhdellä tai useammalla osa-alueella vaihtelevasti. Lukivaikeuksiin liittyy usein myös muistiongelmia kuten kielellisen lyhytkestoisen muistin kapeutta. Se voi hidastaa uusien asioiden oppimista. (Lukihäiriö.fi 2014; Varsinais-Suomen Dysleksia ry 2014.) Viime aikoina dysleksia-käsitteellä on alettu tarkoittaa vaikeita, neurologisia lukemis- ja kirjoittamishäiriöitä. Taipumus lukivaikeuteen on perinnöllinen, mutta lukivaikeus ei periydy suoraan ja säännönmukaisesti (Taneli 2008, 124).

Erityisillä lukemis- ja kirjoittamisvaikeuksilla tarkoitetaan sellaisia vaikeuksia lukemaan ja/tai kirjoittamaan oppimisessa, joita lapsella esiintyy tavanomaiseen kouluopetukseen osallistumisesta ja suhteellisen hyvästä yleisestä älyllisestä kehityksestä huolimatta. Peruskoulun ensimmäisten luokkien tärkeimpänä tavoitteena on opettaa lapselle luku- ja kirjoitustaito. Noin 5-15 %:lla kouluikäisistä on erilaisia lukemisen ja kirjoittamisen erityisiä oppimisvaikeuksia. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 1999.) Kouluiässä vaikeuksiin liittyy usein alisuoriutumista, käyttäytymisongelmia ja emotionaalisia vaikeuksia (Taneli 2008, 125).

6.2 Lukukoiratoiminta lukemisen tukena

Oppilaiden tarpeet oppimisen ja koulunkäynnin tukeen vaihtelevat ja oppilas voi tarvita monenlaista tukea yhtä aikaa. Mitä aikaisemmin oppilas saa tukea, sitä paremmin vältetään vaikeuksien lisääntyminen ja kasautuminen. Tukimuotoja käytetään sekä yksittäin että yhdessä toisiaan täydentävinä. (Opetushallitus 2014.)

Lapset tarvitsevat kasvaessaan lukemisen parissa aktiviteetteja, joista he nauttivat ja joissa he voivat onnistua oman tasonsa mukaan. Kun lapset alkavat lukea itse, heillä tulee olla mahdollisuus lukea itsenäisesti ja valita itse luettavat tekstit. Helppojen tekstien toistuva lukeminen auttaa lapsia harjoittelemaan ja sisäistämään lukemaansa, kun vaikeampien kirjojen lukeminen taas antaa mahdollisuuden kehittyä lukijana. Lukijaa kiinnostavien tekstien lukeminen rakentaa suhdetta elinikäiseen lukemiseen. (National Research Council 1998, 18, 64.)

Opinnäytetyötä tehdessä lukukoiratoiminnasta on löytynyt poikkeuksetta positiivisia kokemuksia ja tuloksia. Pääsääntöisesti kaikki lukukoiratoiminnassa mukana olevat toimijat ovat vakuuttuneita lukukoiralle lukemisen hyödyistä niin Suomessa kuin ulkomaillakin. Samat ominaisuudet ja tulokset toistuvat tutkimuksista, artikkeleista, palautteista ja kyselyistä toisiin. Seuraavaksi on nostettu esiin muutamia hyötyjä lukukoiralle lukemisesta.

Heyerin (2007) tutkimuksessa laadullisilla ja määrällisillä mittareilla mitattuna lukukoiralle lukeneet oppilaat olivat kontrolliryhmään verrattuna itsevarmempia ja he pitivät lukemisesta. Martinin (2001) tutkimuksessa lukukoiralle lukeneet oppilaat paransivat selkeästi lukutaitojaan ja opettajat huomasivat parannusta myös lasten itsevarmuudessa ja kouluaktiivisuudessa. (Shaw 2013, 366-367.)

Opettajat totesivat laajassa kyselyssä lukukoiratoiminnan lisäävän lukemista ja itsevarmuutta lukea ääneen, motivaatiota lukea ja ymmärrystä muita kohtaan. Lukukoiratoiminnasta on hyötyä erityisoppilaiden tukemisessa, varsinkin kun resurssit ja aika ovat rajalliset erityisoppilaan lukemisen tukemiseen. Lasten

vanhemmat huomasivat positiivisia muutoksia ja oppilaat kertoivat huomaaneensa myös itse positiivisia muutoksia. Näitä muutoksia olivat lukemisen ilo, kiinnostus kaikenlaiseen lukemiseen, lukemisen kehittyminen, lukemisen ymmärtäminen ja itsevarmuus lukea. Lapset ilmaisivat myös toiveensa jatkaa koiralle lukemista. Koirien ohjaajat ovat saaneet todistaa lukijoiden muutosta läheltä ja ovat vakuuttuneita lukukoiratoiminnan hyödyistä. (Shaw 2013, 368.)

Lukukoiratoiminnasta on hyötyä myös lahjakkaiden lasten opetuksessa, sillä koululuokissa voi olla vaikeaa huomioida lahjakkaan lapsen tarpeita ja tarjota lahjakkaalle lapselle haasteita. Lahjakas lapsi voi olla ylisuorittaja, jolla voi olla huono itsetuottamus, vaikeuksia samaistua ikätovereihinsa ja paineita olla täydellinen. Lukukoiran kanssa lahjakas lapsi voi rentoutua, pitää hauskaa lukemalla ja kirjoittamalla ja olla oma itsensä. (Friesen 2013, 6-7.)

Lyhyesti eläinavusteisten lukuohjelmien muutamia hyötyjä lahjakkaille lapsille ovat lapsen yksilöllinen oppiminen ja lapsen ehdoton hyväksyntä ja kumppanuus. Lapsen ei tarvitse tavoitella täydellisyyttä ja lahjakkaat lapset saavuttavat usein hyviä tuloksia mielekkään oppisen kautta, esimerkiksi aidon innostuksen kautta oppia lisää koirista. (Friesen 2013, 8-9.)

Maarit Haapasaari kertoi lukukoiran ohjaajan kokemuksen pojasta, joka ei erotanut ensimmäisissä lukuhetkissä tiettyjä konsonantteja toisistaan. Pojalla oli diagnoosi lukihäiriöön ja osallistuminen lukuhetkiin oli erityisopettajan suositus. Lukukerrat sovittiin koko kevääksi ja ensimmäiset luetut kirjat olivat yksinkertaisia vihkoja. Poika tuli itku kurkussa lukuhetkiin ja kysyi, auttaako ohjaaja tarvittaessa. Ensimmäiset kerrat kirjoja käytiin yhdessä läpi ja muutaman viikon kuluttua avun tarve väheni. Muutaman viikon kuluttua otettiin luettavaksi isompia kirjoja ja viimeisillä kerroilla ohjaajalta ei enää kysytty apua lukemiseen. Kevään loppuun mennessä poika luki samoja kirjoja kuin ikäisensä ja kaiken lisäksi perheeseen hankittiin oma koira, jolle lukea. Koulussa tehdyt tukitoiminnat ja lukukoiralle lukeminen tuottivat tulosta. (Haapasaari 2014.)

6.3 Lukukoiratoiminta kirjaston palveluna

Kirjastot usein ovat hiljaisia paikkoja, joihin ihmiset tulevat etsimään tietoa jostakin aiheesta tai haluavat löytää hyvän tarinan. Kun kirjastossa onkin koira, ympäristöstä voi tulla hieman jännittävämpi. (Therapy Dogs International 2014.)

Kirjaston on menestyäkseen tuotettava ainutlaatuisia palveluja ja osattava tarjota tietoa ja kulttuuria mielenkiintoisessa muodossa (Yleisten kirjastojen laatusuositus 2010, 12). Kirjasto seuraa muiden toimintaa ja kehittää omaansa muiden kokemuksia hyödyntäen. Kirjasto kehittää kumppanuuksia ja verkostoituu palvelujen kehittämiseksi ja kirjaston oman osaamisen tukemiseksi ja syventämiseksi. Kumppanuuksia kehitetään myös paikallisen elinkeinoelämän kanssa. (Yleisten kirjastojen laatusuositus 2010, 64-66.)

Kirjasto on aiemmin ollut aineiston säilytystila, mutta tulevaisuudessa painopiste alkaa siirtyä monimuotoisten tilojen luomiseen erilaisille toiminnoille, joissa keskeisessä roolissa ovat käyttäjät itse (Berndtson 2009, 6). Kokeilevat, uudet palvelumuodot täydentävät kirjaston perinteisempiä palveluja. (Yleisten kirjastojen laatusuositus 2010, 41.)

Lukukoiratoiminta on palvelu, jonka avulla voidaan tuoda esiin kirjaston sisältöjä ja samalla opettaa kirjastonkäyttöä asiakkaille jo varhaisessa vaiheessa. Erityistä huomiota tulee kiinnittää asiakkaisiin, jotka voivat vältellä kirjastossa käymistä esimerkiksi oppimisvaikeuksien takia. Aikuisten lukiasiakkaiden kirjastonkäyttöön voi liittyä arkuuden, osaamattomuuden, epävarmuuden ja tyhmyyden tunteita. Kirjastonkäyttökokemuksen karttuessa nämä kielteisenä pidetyt tunteet voivat lievetä, sillä rutiinin oppiminen tuo varmuutta. Kirjastonkäytöllä voi olla jopa myönteisiä vaikutuksia asiakkaan itsetuntoon, kun tämä huomaa osaavansa toimia kirjastossa. (Taneli 2008, 92.) Yksilö hyötyy, kun löytää elämänsä uusia sisältöjä ja pystyy vahvistamaan osaamistaan kirjaston avulla (Juntunen & Saarti 2014, 26).

7 LUKUKOIRATOIMINTA

Luvussa tarkastellaan Suomen Karva-Kaverit ry:tä ja Luetaan koiralle -ideologiaa, jonka mukaan lukukoiratoimintaa järjestetään Kaarinan kaupungin kirjastossa. Vertailun vuoksi mukaan on otettu myös Kennelliitto ja Kennelliiton kaverikoiratoiminta.

7.1 Lukukoira

Koiria käytetään ihmisen apuna monessa eri käyttötarkoituksessa. Kennelliitto listaa hyötykoiriksi virkakoirat, henkilökohtaiset hyötykoirat ja palveluskoirat. (Kennelliitto 2014.) Suomessa lukukoiraksi voi päästä usean eri väylän kautta, mutta useimmat lukukoirat ovat hyötykoiria ja toteuttavat eläinavusteista toimintaa vapaaehtoisvoimin kuuluen johonkin järjestöön.

Lukukoirana voi toimia myös yrityksen kautta kuten Hali-Koira -yrityksen berninpaimenkoirat, jotka tekevät eläinavusteisen työskentelyn osana myös lukukoira-toimintaa, josta maksetaan palkkaa. (Haapasaari 2014.)

Lukukoira voi olla myös koulutettu esimerkiksi yhdysvaltalaisen R.E.A.D. -lukuohjelman mukaan. Suomessa koulutettuja R.E.A.D. -lukukoiria on tällä hetkellä kolme, joista ensimmäinen on maltankoiria Börje, joka työskentelee Tapiolan kirjastossa Helsingissä. (Pitkänen 2014; Tapiolan kirjasto 2014).

Edellä mainittujen lisäksi lukukoira voi olla kirjaston työntekijän oma koira, joka on voinut käydä perustotelevaisuuskurssin tai soveltuvuustestin.

Lyhyesti kuvattuna lukukoira on perustotelevaisuuskoulutettu koira, joka on ohjaajansa hallinnassa. Lukukoiralta vaaditaan tiettyä luonnetta ja käytöstapoja, joten kaikki koirat eivät sovellu lukukoiriksi. Lukukoiraksi soveltuva koira on luonteeltaan avoin ja sosiaalinen eli lukukoira hakeutuu itse ihmisten luokse ja pitää rapsutuksista, silittelystä ja halauksista. Jos koira ei itse osaa rauhoittua, se tulee opetella. Lukukoiran tulee olla perusterve, rokotettu ja vakuutettu. Luetaan koiralle -ideologian mukaan koira ei työskentele lukuhetkessä käskyn alla

eli koira voi käyttää omaa luovuuttaan ja herkkyyttään eri tilanteissa. (Haapasaari 2014.)

Tärkeä osa lukukoiralla on myös auttaa lasten mahdollisen koirapelon voittamisessa. Koirapelkoiset lapset voivat tulla lukemaan koiralle, vaikka lukemisen kanssa ei olisi vaikeuksia. Lukukoirat voivat lievittää myös koirakaipuuta mahdollisesta oman koiran menetyksestä tai jos kotiin ei voida esimerkiksi allergioiden vuoksi ottaa omaa koira. (Haapasaari 2014.)

Kuva 1. Lukukoirat Viljo-Valdemar ja Rento. (Kirsi Kallioniemi.)

7.1.1 Lukukoiran koulutus

Lukukoirille ei ole Suomessa vielä virallista koulutusta tai testiä, joka tulisi läpäistä ennen osallistumista lukukoiratoimintaan. Useat lukukoirat ovat kuitenkin käyneet esimerkiksi jonkin yleisen perustotelevaisuuskurssin, Kennelliiton kaverikoira-kurssin tai Suomen Karva-Kaverit ry:n soveltuvuustestin.

Kaverikoiran ja Karva-Kaverin koulutukset eroavat hieman toisistaan, joten muutamia eroavaisuuksia on nostettu myös seuraavaksi esiin. Esimerkiksi lukukoiraksi kouluttautumisen voi aloittaa Suomen Karva-Kaverit ry:ssä jo pentuna (Haapasaari 2014), kun Kennelliiton kaverikoiran alaikäraja on kaksi vuotta. Kaverikoiran taustan tulee olla myös omistajan tiedossa (Muros 2013, 84), mutta Karva-Kaveriksi voidaan taas hyväksyä myös löytöeläin soveltuvuustestin läpäistyään. Karva-Kaveriksi voivat lisäksi päästä myös muutkin eläimet kuin koirat. (Haapasaari 2014.)

Lukukoiran koulutuksen eroja löytyy myös koirien testaamisesta. Kennelliiton kaverikoiratoimintaan mukaan tulevia koiria ei varsinaisesti testata, vaan niiden soveltuvuutta kaverikoiratoimintaan pyritään arvioimaan koulutustilaisuudessa ja perehdytysvaiheessa. Ennemmin voidaan puhua katselmuksesta tai koiriin tutustumisesta. Pääpaino toimintaan sopimattomien koirien karsimiseksi on etukäteisinformaatiolla ja esitietolomakkeella sekä koulutuksen aikana tehtävillä käytännön harjoituksilla. (Muros 2013, 84.)

Suomen Karva-Kaverit ry on suunnitellut oman soveltuvuustestin lukukoirille. Suunnitteluun on otettu mukaan lukukoiraohjaajia ja ihmisiä, joilla on kokemusta koirien perustotelevuuskoulutuksesta, asiantuntemusta ihmisen psyykkisestä kehityksestä ja kasvatuksesta, vapaaehtoistoiminnasta ja koirien soveltuvuustesteistä. Suomen Karva-Kaverit ry:llä on jo olemassa soveltuvuustesti vapaaehtoistoimintaan osallistuville koirille, mutta lukukoirien omalle Suomen lukukoirat -alajaostolle haluttiin kuitenkin lukukoiratoimintaan sovelluttava testi, johon kuuluu myös esimerkiksi koiran rauhoittuminen. (Haapasaari 2014.)

Koiran luonne ratkaisee läpäiseekö koira soveltuvuustestin ja onko koira soveltuva lukukoiratoimintaan. Koiran rodulla tai koolla ei ole Luetaan koiralle -ideologiassa merkitystä. Yleisesti lukukoiran kouluttamiseen kuuluu koiran totuttaminen erilaisiin ihmisiin ja paikkoihin. Erilaisten kokemusten kerääminen kannattaa aloittaa koiran kanssa mahdollisimman aikaisin. (Haapasaari 2014.)

Lukukoiran tulee olla tottunut erilaisiin apuvälineisiin ja lattiapintoihin. Lukukoira on hyvä totuttaa myös portaisiin, hisseihin ja erilaisiin hajuihin. Lukukoiran täy-

tyy olla tottunut ihmisten erinäköiseen ulkonäköön. Joitakin koiria voi aluksi epäilyttää esimerkiksi uskonnolliset vaatetukset, päähineet tai parrat. (Haapasaari 2014.)

7.1.2 Lukukoiran ohjaajan koulutus

Lukukoiran ohjaaja tulee Suomen Karva-Kaverit ry:n toimintaan mukaan ja osallistuu luennolle ja tutustumiskäynneille. Jos ohjaajalla ei ole koulutuksensa puolesta kokemusta erilaisista asiakasryhmistä niin tutustumiskäynneillä käydään läpi, miten niitä tulee kohdata. Myös muihin ohjaajaa askarruttaviin kysymyksiin vastataan ja kerrotaan hyviä toimintatapoja. Lukukoiran ja ohjaajan tulee molempien läpäistä soveltuvuustesti. Soveltuvuustestissä tarkastellaan koiran ja ohjaajan yhteistyötä, miten koira on ohjaajan hallinnassa ja esimerkiksi miten koira kulkee erilaisilla lattiapinnoilla. (Haapasaari 2014.)

Kaverikoiratoiminnan esitietolomakkeessa omistaja joutuu pohtimaan koiransa aiempaa käytöstä ja kokemuspohjaa. Esitietolomakkeen kysymykset ”miten koira reagoi stressaavaan tilanteeseen” ja ”miten koira ilmentää väsymystään” ovat kysymyksiä, joiden vastaukset kertovat koiralukutaidosta. Esitietolomakkeessa selvitetään myös ohjaajan motivaatiota, odotuksia ja valmiutta sitoutua vapaaehtoistyöhön. Kaverikoiratoimintaan voi kouluttautua Kennelliiton järjestämällä viikonloppukurssilla tai olemassa olevan toimintaryhmän perehdytyksellä. (Muros 2013, 85.)

7.2 Kehittämiskohteita lukukoiratoiminnassa

Lukukoiratoiminnan tunnettavuus Suomessa ei vielä ole riittävä. Haapasaari uskoo, että lukukoiratoiminnassa on tarpeeksi ihmisiä mukana, mutta kaikki kirjastot eivät halua toimintaan mukaan tai ihmiset eivät vielä tarkalleen tiedä mistä on kyse. Kirjastot ovat kuitenkin lisääntyvässä määrin kiinnostuneita lukukoiratoiminnasta, sillä se on kirjastoille uusi innovatiivinen palvelumuoto. Haapasaari sanoo ammattimaisen otteen olevan tärkeää lukukoiratoiminnassa ja

etenkin koirien vakuutukset on oltava kunnossa. Lukukoiratoiminnassa tapahtuva vahinko vaikuttaa koko lukukoiratoimintaan, oli lukukoira soveltuvuustestattu tai ei. Haapasaari toteaa: ”Se et sä olet pätevä kirjastontäti ei tee sun koirastas pätevää lukukoira.” Haapasaaren toive lukukoiratoimintaa kirjastossa aloittaville ihmisille onkin, että he uskoisivat mitä jo lukukoiratoiminnassa mukana olleet ihmiset kertovat. (Haapasaari 2014.)

Haapasaari toteaa yhteisen lukukoiratoiminnan järjestämisen olevan Vaskikirjastoissa vasta aluillaan ja toivoo Vaskikirjastoille yhtenäistä suunnitelmaa lukukoiratoiminnan järjestämiseen. Pienillä muutoksilla toimintaa saadaan toimivammaksi, mikä tarkoittaa ajanvarausten ottamista käyttöön ja lukukoiratoiminnan esittelyä kouluissa sen tunnettavuuden lisäämiseksi. Lukukoiratoiminnan vakiinnuttamiseksi ja toiminnan viemiseksi eteenpäin Suomessa tarvitaan ammattimaista otetta: ”Ei voi olettaa, että ihmiset tekee kaikkea vapaaehtoisesti, et siihen tarttis löytyä rahoittava taho.” Yhdistysten kautta lukukoiratoiminnan kehittäminen on myös hidasta. Haapasaari ehdottaa lukukoiratoiminnan budjetointia kirjaston menoihin ja lukukoiratoiminnan toteuttamista mahdollisesti ulkopuolisen toimijan voimin. Haapasaari epäilee, ettei lukukoiratoiminta kehity, jos se on kirjaston henkilökunnan vastuulla muiden työtehtävien ohella. (Haapasaari 2014.)

Haapasaari toivoo että lukukoiratoimintaa kehitetään moniammatillisesti ja siten lukukoiratoiminta myös vakiintuu kirjastoissa. Vaskikirjastot voisivat esimerkiksi palkata muutaman ammattilaisen, jotka kiertävät kirjastoja lukukoirien kanssa. Työllistävän vaikutuksen lisäksi ammattimaisesti toteutettu lukukoiratoiminta vähentää mahdollisten vaaratilanteiden syntymistä. Lukukoiratoiminnassa on kaksi arvaamatonta elementtiä, esimerkiksi lapsi ja eläin tai dementoitunut vanhus ja eläin. (Haapasaari 2014.)

Moniammatillisesta eläinavusteisesta työskentelystä yksi esimerkki on Kirjoite-taan Koiralle –työpajat. Niissä sanataideohjaaja tuo oman näkemyksensä, ohjaaja tuo koiran kanssa oman näkemyksensä ja heillä on kirjaston materiaali käytettävänä suunniteltaessa työpajoja: ”Siis siellä on kirjaa, siel on musiikkii, siel on taidetta, pystytään niinkun laaja-alaisesti tuomaan esille mitä kaikkee

kirjastolla on tarjota. Et se ei oo pelkästään et otan kirjan, luen sen ja vien takaisin. Vaan se on paljon muuta mitä kirjastossa olis mahdollisuuksia.” (Haapasaa-ri 2014.)

8 KAARINAN KAUPUNGINKIRJASTO

8.1 Kaarinan kaupunginkirjaston esittely

Kaarinan kaupunki on Turun naapurikaupunki Varsinais-Suomen maakunnassa. Muita Kaarinan kaupungin rajanaapureita ovat Lieto, Parainen, Paimio ja Sauvo. Kaarinassa asukkaita on noin 32 000. Kaarina on myös valittu Suomen luovimmaksi kunnaksi vuonna 2009. (Kaarinan kaupunki 2014.)

Kaarinan kaupunginkirjastoon kuuluvat pääkirjaston lisäksi Piikkiön ja Littoisten lähikirjastot, joista Littoisten lähikirjasto toimii myös Kotimäen koulukirjastona. Muita koulukirjastoja toimii Auranlaakson, Empolan, Kuusiston ja Piispanlähteen kouluilla. (Heiniö 2014.) Kaarinan kaupunginkirjasto kuuluu Vaskikirjastoihin, joka on varsinaissuomalaisten yleisten kirjastojen yhteenliittymä. Vaskikirjastoilla on paljon yhteisiä toimintoja, kuten verkkokirjasto, kirjastokortti, käyttösäännöt ja kuljetuspalvelu. (Vaskikirjastot 2014.)

Kaarinan kaupunginkirjaston toiminnan painopistealueita ovat lasten-, nuorten- ja koulukirjastotyö, vanhus- ja erityisryhmäkirjastotyö, seutuyhteistyöt ja verkkopalvelut (Kaarinan kirjaston strategia 2009-2016).

Kaarinan kaupunginkirjastossa toimii Kotikirjasto Hopeaketu -kotipalvelu. Kotipalvelu toimittaa kirjastoaineistoa kaarinalaisille, jotka eivät itse voi asioida kirjastossa. Kotipalvelu toimittaa myös siirtokokoelmia palvelutaloihin ja vanhainkoteihin ja Hopeaketun kirjavinkkarit kiertävät kaksi kertaa vuodessa vinkkaamassa kirjaston uutuusaineistoa kerhoissa ja laitoksissa. (Kaarinan kirjasto 2014.)

Kaarinan kaupunginkirjasto myöntää joka toinen vuosi Kirjava Kettu -palkinnon varsinaissuomalaisen kirjailijan lasten- tai nuortenkirjalle. Kaarinalaiset lapset ja nuoret valitsevat palkinnon voittajan äänestyksessä, joka järjestetään kirjastoissa ja kouluissa. Kaarinan kaupunginkirjastossa on lapsille ja nuorille myös luku-diplomeja ja Mini Runo-Kaarina -runokilpailu, josta julkaistaan runokokoelma. (Kaarinan kirjasto 2014.)

8.2 Kaarinan kaupunginkirjaston lukukoirahankkeet

Luetaan koiralle -projekti toteutettiin Kaarinan pääkirjastossa vuosina 2010-2011. Projektissa käynnistettiin lukukoiratoiminta Suomessa ja ajatuksen siitä Kaarinan kaupunginkirjastoon toi Kaija Ikäheimo (LT, lastenpsykiatri). Ikäheimo sai idean vuoden 2010 eläinavusteista työskentelyä käsittelevästä konferenssista, jossa hän tapasi yhdysvaltalaisen Ann Aldenin, joka on tehnyt tutkimusta Yhdysvalloissa lasten lukemisesta koiralle. Ikäheimo on mukana Suomen Karva-Kaverit ry:n toiminnassa ja vei ideaa eteenpäin yhdistyksen puheenjohtajalle Maarit Haapasaarelle. Haapasaari taas on tehnyt jo aikaisemminkin eläinavusteista yhteistyötä Kaarinan kaupunginkirjaston kanssa ja ehdotti lukukoiratoimintaa Kaarinan pääkirjaston informaattikolle Kirsi Kallioniemelle. Silloinen Kaarinan kirjastotoimenjohtaja Maija Söderblom oli heti mukana ja Kaarinan kaupunginkirjasto päätti osallistua projektiin. (Kallioniemi 2014.)

Projektissa yhteistyötä tekivät Kaarinan kaupunginkirjasto ja koululaitos, Turun yliopiston psykologian oppiaine ja Suomen Karva-Kaverit ry:n jäsenet Maarit Haapasaari ja Kaija Ikäheimo. Suomen Karva-Kavereista valittiin neljä berninpaimenkoiraa lukukoiriksi. Tutkimusprojektissa kaarinalaiset toisen ja kolmannen luokan oppilaat saivat lukea Kaarinan pääkirjastossa joko oikealle koiralle tai pehmolelukoiralle. Tutkimus pyrki selvittämään vaikuttaako oikean koiran läsnäolo lapsen lukumotivaatioon ja lukutaidon kehittymiseen positiivisemmin kuin pehmolelukoiran läsnäolo. Tutkimus pyrki myös selvittämään, millä tavoin lapset mahdollisesti hyötyvät Luetaan koiralle -projektista. (Kallioniemi 2014; Haapasaari 2014.) Luetaan koiralle -projektista valmistui vuonna 2013 Leena Kittilän pro gradu-tutkielma, jota on jo esitelty opinnäytetyön kirjallisuuskatsauksessa.

Tartu tassuun -hanke seurasi Luetaan koiralle -projektia ja se toteutettiin vuosina 2011-2013. (Kallioniemi 2014.) Tartu tassuun -hanke sai ensimmäisenä Suomessa eläinavusteiseen lasten lukuharrastusta edistävään hankkeeseen avustusta Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta. Tuki oli suuruudeltaan 15 000 euroa. Yhteistyötä hankkeessa tekivät Kaarinan kau-

punginkirjasto ja koulutoimi ja Maarit Haapasaaren Hali-Koira -yritys. Tuki mahdollisti lukuharrastusta edistävän hankkeen laajentamisen kaikkien alakouluikäisten pariin, sillä aiemmin lukukoirille pääsivät lukemaan vain lapset, joilla on lukivaikeuksia. (Kaarinan kirjasto 2013.) Tartu tassuun -hankkeessa järjestettiin alakouluikäisille lapsille lukuhetkiä Kaarinan kaupunginkirjastoissa ja kouluissa, koira-avusteista kirjavinkkausta, alle kouluikäisille suunnattuja satuhetkiä ja muutamia kirjoitushetkiä. Hankkeen tärkeimpänä tavoitteena oli innostaa erityisesti poikia lukemaan. (Heiniö 2014.)

Tartu tassuun -hanke laajeni syksyllä 2014 Muistellaan koiralle -hetkiin laitoksissa asuville vanhuksille. (Kirjastot.fi 2014; Heiniö 2014.) Laitoksissa asuvat vanhukset voivat olla huonokuntoisia ja muistisairaita, joten kirjavinkkauksien sijasta heille sopivat paremmin muisteluhetket kirjallisuuden avulla. Idea muisteluhetkiin saatiin lasten lukuhetkistä ja hyvistä kokemuksista koira-avusteisessa vanhustyössä. Tavoitteena Muistellaan koiralle -hankkeella oli tarjota laitoksissa asuville vanhuksille mahdollisuus nauttia kirjallisuudesta ja kulttuurista, aktivoida heitä ja parantaa heidän elämänlaatuaan sekä tarjota heille samoja kirjaston palveluita kuin aktiivisille vanhuksille kirjavinkkausten muodossa kirjastossa. (Kirjastot.fi 2014; Haapasaari 2014.)

9 LUKUHETKI

Suomessa ei ole eläinavusteiselle lukuhetkelle tiettyä määriteltyä toteutustapaa tai toimintamallia. Luvussa tarkastellaan Kaarinan kaupunginkirjaston lukuhetkiä, jotka toteutetaan Luetaan koiralle -ideologian mukaisesti.

Opinnäytetyössä on jätetty vähemmälle tarkastelulle yhdysvaltalaisen R.E.A.D. -lukuohjelman käytännöt. Muutamia ratkaisevia eroja lukuohjelmassa kuitenkin on verrattuna Luetaan koiralle -ideologiaan. R.E.A.D. -lukukoiran ohjaaja esimerkiksi painottaa, ettei lukeminen ole hävettävää, joten ei ole tarpeen mennä suljettuun tilaan lukemaan. R.E.A.D. -lukukoira Börjelle luetaan avoimessa tilassa, kirjaston keskeisimmässä osassa. R.E.A.D. -lukukoira myös ilmoittaa virheistä, vaikka Börjeä eivät kiinnosta virheet missään muussa tarkoituksessa kuin siinä, että se on syy vähän pussata. (Mäkilä 2013.)

Luetaan koiralle -ideologiaan ei tarvita erityistä pedagogista otetta, sillä lukukoiratoiminnan tulee olla mieluisa kokemus lapselle ja innoittaa lasta lukemaan. Pedagogiset tukitoimet kuuluvat opettajille eli oman alansa ammattilaisille. Haapasaari toteaa kirjaston olevan ”se paikka, missä tapahtuu kivoja asioita” ja lukijan olevan ”täydellinen vaikka lukisi kuinka pieleen”. (Haapasaari 2014.)

Suomen Karva-Kaverit ry kuvaa lukuhetkien idean olevan siinä, että lukukoira kuuntelee yhtä kiinnostuneena jokaista lukijaa. Lukukoira ei naura virheille eikä hermostu hitaudesta ja sen läheisyys on lämmintä ja hyväksyvää. Lukuhetken päätteeksi lapsi saa rapsutella lukukoira ja tarjota mahdollisesti herkkupalan palkkioksi. Tavoitteena on tarjota lapsille mahdollisuus myönteisiin lukukokemuksiin. (Suomen Karva-Kaverit ry 2014.)

9.1 Lukuhetket Kaarinan kaupunginkirjastossa

Kaarinan kaupunginkirjastossa ei järjestetä avoimia lukuhetkiä. Lukuhetkiin ilmoitaudutaan aina ennakoon tai lukuhetket voidaan sopia etukäteen koulu-
luokkien kanssa. Lukuhetkiä on järjestetty säännöllisesti ja toistuvasti, jolloin

lapsen lukutaito kehittyy ja lukukoira innostaa lukemaan myös lukuhetkien ulkopuolella. (Heiniö 2014.)

Vuonna 2011 Kaarinan kaupunginkirjastossa järjestettiin 324 lukuhetkeä ja seuraavana vuonna 2012 kaupunginkirjastossa ja kouluissa järjestettiin yhteensä jo 585 lukuhetkeä. Vuonna 2013 lukuhetkien määrä oli noin 950, joista yli puolet oli Rungon koulusta, jossa lasten lukuaika ja lukutaito vaihteli. Osa lapsista luki lyhyitä tekstejä ja toiset pitkiä ja yksi lapsi sai lukea lukukoiralle myös useamman kerran. (Heiniö 2014.)

Kaarinan kaupunginkirjaston lukukoiratoiminnan järjestämisessä ei ole havaittu käytännön ongelmia. Lukukoiratoiminnan toteutus on suunniteltu tarkkaan ja lukukoirana on käytetty koulutettua koira, joka on tottunut lapsiin ja on mukana hyötykoiratoiminnassa. Kaarinan kaupunginkirjaston näkemys on, että lukukoiran tulee olla testattu, kokenut ja luotettava koira. (Heiniö 2014.)

Kaarinan kaupunginkirjaston työntekijöille lukukoiratoiminta on jo tuttu palvelu. Henkilökunta on suhtautunut hyvin koiraan kirjastossa ja koira rapsutellaan mielellään aina mahdollisuuden tullen. (Heiniö 2014.)

9.1.1 Lukuhetken käytännön työt

Kaarinan kaupunginkirjastossa lukukoiratoimintaa hoitavan työntekijän käytännön työt alkavat lukuhetkien sopimisesta eri toimijoiden kesken. Opettajille lukuhetkien järjestämisestä ilmoitetaan sähköpostilla ja iltalukuhetkiin vanhemmat varaavat lapselle ajan ottamalla yhteyttä kirjastoon. (Heiniö 2014.)

Kaarinan kaupunginkirjastossa on erillinen lupalappu iltalukuhetkiin. Lupalapussa kysytään, saako kuvia käyttää lehtijutuissa, kirjaston mainoksissa, nettisivuilla ja Facebookissa sekä Hali-Koira -yrityksen nettisivuilla ja Facebookissa. Koulu luokkien kanssa lupaa ei tarvitse erikseen kysyä vaan sen hoitavat opettajat. (Heiniö 2014.)

Lapsi kerää lukupassiin tassunjälkiä jokaisesta lukuhetkestä, johon osallistuu ja lukupassit yksilöidään jokaiselle lapselle kaverikuvalla lukukoiran kanssa. Kir-

jaston työntekijälle kuuluu passien valmistaminen kaikkine työvaiheineen. Lukuhetkiin lapsia varten valitaan esille valmiiksi erilaisia kirjoja, mutta lapset voivat myös itse hakea kirjastosta mieleisen kirjan niin halutessaan. Käytännön töiden jälkeen odotetaan koiran ja ohjaajan saapumista kirjastoon. (Heiniö 2014.)

Lukuhetkien järjestämisen ohella kirjaston puolelta lukukoiratoimintaan liittyvät koulutukset ja haastattelujen antaminen lukukoiratoiminnasta. Kaarinan kaupunginkirjaston lasten ja nuorten informaattikko Kirsi Kallioniemi on kiertänyt ympäri Suomea kertomassa lukukoiratoiminnasta ja kouluttanut kirjastojen henkilökuntaa lukukoiratoimintaan. Kallioniemi on hoitanut lukukoiratoimintaa Kaarinan kaupunginkirjastossa itsenäisesti ja hoitanut järjestelyt ja sopimukset koulujen ja koirien ohjaajan kanssa. (Heiniö 2014.)

Alussa lukukoiratoimintaa mainostettiin sähköpostilla opettajille ja mainontaa tehtiin myös kirjastotiloissa, kirjaston kotisivuilla, Facebookissa ja Kaarina-lehdessä. Kaarinan kaupunginkirjastosta on lähetetty myös koulukirjastotiedotteita kouluille ja opettajat ovat mainostaneet iltalukuhetkiä oppilaille. Yhteistyö opettajien kanssa on Heiniön mielestä toiminut hyvin: ”Kylhän ne ketkä lähtee mukaan ni on tosi innokkaita ja tulevat kyllä sitten aina sovitusti paikalle.” (Heiniö 2014.)

Kuva 2. Mainos lukukoiratoiminnasta kirjaston ilmoitustaululla.

9.1.2 Lukuhetken tilat

Kaarinan pääkirjastossa lukuhetket on järjestetty kirjaston satutilassa, joka on erillinen huone. Lukutilan tulee olla rauhallinen ja satuhuoneen oveen laitetaan lukuhetken ajaksi ilmoitus lukuhetken olevan käynnissä. Piikkiön lähikirjastossa lukuhetkelle on varattu erillinen kokoustila. Littoisten lähikirjastossa on isompi tila, jota on käytetty kirjaston ollessa muuten suljettu eli lukukoiratoiminta on ollut Littoisten kirjastossa päivän ainoa toiminto. (Heiniö 2014.)

Kaarinan pääkirjastossa satutilaan vaihdetaan lukuhetkiä varten matot ja tyynyt. Aina lukukoiran käynnin jälkeen koiratekstiilit imuroidaan ja esille vaihdetaan toiset tekstiilit. Satutila ja koiran kulkureitti kirjastossa siivotaan myös aina lukukoiran vierailun jälkeen. Lukukoiratoimintaan varatuilla erillisillä tekstiileillä ja siivoamisella pyritään estämään allergisia reaktioita, joista muutamat kirjaston asiakkaat ovat olleet huolestuneita. Asiakkaat ovat kuitenkin hyväksyneet lukukoiratoiminnan kirjastossa, kun heille on selitetty mitä se on. Henkilökunnalla ei ole ollut allergioita eikä ole löytynyt mitään esteitä, miksei lukukoira voisi käydä Kaarinan kaupunginkirjastossa. (Heiniö 2014.)

Maarit Haapasaari pitää Kaarinan pääkirjaston satutilaa parhaana tilana lukukoiratoimintaan. Vastaavia rauhallisia tiloja on myös vierailuissa kouluissa eli tilassa ei ole läpikulkua eikä sieltä haeta lukuhetken aikana tavaroita. Kaarinan pääkirjaston satutilassa ikkunan saa auki ja tilaa viilennettyä tai tuuletettua tarpeen mukaan. Lukutilassa on otettu myös huomioon, että verhot saa kiinni tarvittaessa, koiralle on vettä ja ohjaajalle on tuoli. (Haapasaari 2014.)

Kuva 3. Lukuhetken tilat Kaarinan pääkirjastossa.

9.1.3 Lukuhetken osallistuminen

Hyväksi havaittu tapa on varata etukäteen lukukoiralle tunnin ajaksi neljä vartin kestävä lukuhetkeä. Näin vältetään tilanteet, jossa koirat seisovat tyhjän panttina kirjastossa ja odottavat mahdollisia lukijoita. Haapasaari sanoo tavan olevan kapasiteetin turhaa käyttöä ja epäilee vapaaehtoisten turhautuvan jos he eivät pääse toteuttamaan lukukoiratoimintaa. (Haapasaari 2014.)

Lukuhetken lapsen tulisi mieluiten osallistua yksin, jolloin huonoimmatkin lukijat uskaltavat lukea. Haapasaari tiivistää: ”Ehdottomasti lapsi yksin, hän saa lukea juuri niin kuin hän lukee ja suuri sen ajan kuin hän lukee ja mitä hän lukee.” Tarvittaessa ensimmäisiin lukuhetkiin voi kuitenkin lapsen tueksi osallistua myös opettaja. Tarkoituksena on, että opettaja osallistuu lukuhetkeen puuttumatta sen kulkuun. Huono kokemus Haapasaarella on lukuhetkestä, jossa opet-

taja on ollut mukana ryhmänsä kanssa ja jakanut lukuvuoroja lasten lukutaitojen mukaan. (Haapasaari 2014.)

Lukuhetkessä ohjaaja puuttuu lapsen lukemiseen vain pyydettyäessä. Ohjaaja pitää huolen, että koira käyttäytyy moitteettomasti aina tilanteen vaatimalla tavalla ja opastaa lapsen ja koiran kohtaamaan toisensa oikein. Lukuhetkien ulkopuolella ohjaajan tehtäviin kuuluu myös tiedon levittäminen lukukoiratoiminnasta ja siitä, mitä koira tekee kirjastossa. (Haapasaari 2014.)

Lukuhetkissä tulee ottaa huomioon lasten mahdolliset allergiat. Tällöin on voitu menetellä vaikka niin, etteivät koira ja allerginen lapsi ole lukuhetkessä suorassa kosketuksessa toisiinsa. Lasten uskonnolliset ja kulttuuriset erot tulee myös huomioida lukuhetkiä suunniteltaessa. (Haapasaari 2014.)

9.2 Lukuhetken havainnointi

Opinnäytetyötä varten havainnoitiin kolmea lukuhetkeä. Samalta lukijalta havainnoitiin kevään ensimmäinen ja viimeinen lukukerta. Pojan kahden lukukerran lisäksi havainnoitiin myös tyttöä, joka luki yhteensä yhden iltalukuhetken vähemmän keväällä kuin poika. Havainnoidut lukuhetket järjestettiin 18.3.2014 ja 15.4.2014 Kaarinan pääkirjastossa. Lukukoirana kaikissa havainnoituissa hetkissä toimi berninpaimenkoira Viljo-Valdemar ja lukukoiran ohjaajana Maarit Haapasaari.

Pojan ensimmäinen lukuhetki 18.3.2014

Kirjaston työntekijä otti lukuhetken aluksi lapsesta ja lukukoirasta kuvan lukupassin kanteen. Lapsi meni lukukoiran viereen ja ohjaaja kertoi samalla lukukoiran tapoja tutuksi. Lapsi arasteli isoa lukukoiraa, mikä ilmeni haluttomuutena mennä lukukoiran viereen. Lukukoira oli kuitenkin rauhallinen ja lapsi tottui lukukoiraan nopeasti. Kirjaston työntekijä poistui lukutilasta, opinnäytetyöntekijä esiteltiin ja ohjaaja kertoi tekijän olevan hiljaa ja vain tarkkailemassa lukuhetkeä.

Lukukoira valitsi luettavan kirjan ohjaajan avustuksella. Kirjat laitettiin lattialle riviin ja lukukoira valitsi ohjaajan avustuksella tassulla kirjan, joka luettiin lukuhetkessä. Lukukoira oli keskittynyt ohjaajaan ja ohjaajan liikkeisiin koko lukuhetken ajan. Lukukoira oli lapsen mielestä kiinnostava ja lapsi rapsutteli ja katseli lukukoiraa lukemisen ohella. Välillä lukuhetken osallistujat vaihtoivat paikkoja lukutilassa, sillä paksuturkkiselle lukukoiralle tuli helposti kuuma yhdessä paikassa.

Lukukoira istui rauhallisesti lapsen vierellä tai oli kyljellään rapsutettavana. Viidentoista minuutin lukuhetki oli juuri sopiva aika lapsen lukuhetkelle. Lapsi jaksoi lukea lukuhetken ajan ja kirja loppui sopivasti lukuhetken päättyessä. Muutaman kerran ohjaaja kannusti lasta lukemaan.

Lukuhetken päätyttyä lapsi oli kiinnostunut koirasta ja kyseli ohjaajalta lukuhetken lopuksi kysymyksiä koirasta: ”Sunko koira tää on?”, ”Miks täl on valjaat?”, ”Oliks tää pentu kun sä sait tän?” Myös muita jutunaiheita riitti lukukoirasta: ”Onpas tää suuri koira!”, ”Vitsi täs on kuolaa!” Lapsi kiinnitti huomiota myös lukukoiran työhuiviin ja totesi temppujen tekemisen olleen hauskin osuus.

Tytön neljäs lukuhetki 15.4.2014

Lapsi haettiin lukukoiran kanssa lukuhetkelle varatun huoneen ovelta. Lapsi aloitti heti lukemisen valmistelut rutiinilla ja valitsi valmiiksi esille laitetuista kirjoista muutaman. Tyttö rapsutti lukukoiraa aina kirjan sivujen kääntämisen välillä.

Lukukoira joutui lukuhetkessä vaihtamaan paikkaa muutaman kerran, sillä matto oli lukukoiralle liian kuuma ja viileä lattia taas liukas tassujen alla. Aluksi lukukoira makasi lukualueella selällään ja ohjaaja oli lattialla lapsen ja lukukoiran kanssa. Jos lukukoira lähti liian kauaksi lapsesta, ohjaaja houkutteli koiran huomaamattomasti takaisin lukualueelle.

Tytöllä olisi ollut intoa lukea vielä viidentoista minuutin kuluttua, mutta ohjaaja joutui ilmoittamaan lukuhetken päättymisestä. Yhteensä lapsi luki lukuhetken

aikana kaksi ja puoli lastenkirjaa. Lopuksi lukukoiralle annettiin herkkupaloja ja tehtiin yksinkertaisia temppeja. Lapsi vastasi kysyttäessä olevansa halukas tulemaan lukemaan lukukoiralle uudestaan ja kertoi pitäneensä lukukoiralle lukemisesta.

Pojan viides lukuhetki 15.4.2014

Poika oli paljon puheliaampi ja rohkeammin mukana lukuhetkessä kuin ensimmäisellä havainnointikerralla. Poika huomautti heti opinnäytetyöntekijän avattua suunsa ensimmäisellä lukukerralla tehdystä sopimuksesta, ettei havainnoija saanut puhua mitään.

Lukukoira valitsi taas luettavan kirjan samoin kuin ensimmäisellä havainnointikerralla. Lapsella oli huoli siitä, että lukukoira on jo kuullut valitun tarinan. Ohjaaja oli jutussa mukana ja kertoi, ettei viimeksi kyseisen kirjan kuullut lukukoira ole kertonut toiselle, mitä tarinassa tapahtui.

Lapsi haki mieluisan paikan lukualueelta ja lukukoira osasi rentoutua tilanteeseen heti. Lapsi keskeytti kerran lukemisen ja teki huomion lukukoiran suuresta koosta kesken lukemisen. Lapsi myös seurasi lukukoiran liikkeitä lukutilassa ja lukuaikaa seinäkellosta. Lukuhetken päätteeksi lapsi sai tehdä lukukoiralle muutamian tempun.

Osallistujat poistuivat lukutilasta kysymään palautetta iltalukuhetkistä lapselta ja lapsen äidiltä, sillä havainnoitu iltalukuhetki oli kevään 2014 viimeinen.

Kuva 4. Lukukoira kuuntelee pojan lukemista.

9.3 Palautetta Kaarinan kaupunginkirjaston lukuhetkistä

Havainnoituun lukuhetkeen osallistuneen pojan äiti odotti muiden sisarusten kanssa kirjastossa ja äidiltä kysyttiin kuvauslupien lisäksi kokemuksia lukukoira-toiminnan vaikutuksista. Äiti totesi kirjaston käytön ja kotona lukemisen lisääntyneen. Poika oli juuri oppinut lukemaan ja lukuhetket ovat pojalle rauhallinen hetki syventyä lukemiseen, mihin ei kotona ole mahdollisuutta. Lapsi totesi itse äidin avustamana olevansa kiinnostunut jatkamaan lukukoira-toimintaan osallistumista. Lukuhetkien aika ja paikka olivat hyvät Kaarinan pääkirjastossa iltaisin. Tiedon lukuhetkistä poika oli saanut lehtijutusta ja kertonut äidilleen, joka oli kysellyt lisätietoa kirjastosta.

Erään lukuhetken yhteydessä kirjastossa oli asiakkaana äiti ja kaksi tyttäretä. Lukukoira hakeutui kirjastossa ollessaan heti tyttöjen luo ja kävi ilmi, että tytöt ovat

käyneet aikaisemmin lukemassa lukukoiralle. Opinnäytetyötä varten kysyttiin muutamia kysymyksiä äidille tytärten ollessa läsnä melko ujoina. Tytöt olivat lukeneet lukukoiralle vuodesta 2011 lähtien ja tytöt ovat pitäneet lukukoiratoiminnasta. Tiedon lukukoiratoiminnasta perhe oli saanut koulun suosituksen kautta. Äiti kertoi lukuhetkien olevan innostava lyhyt hetki, jonka innoittamana lukemista jatkettiin kotonakin.

Äiti oli huomannut kehitystä lasten lukemisessa lukukoiratoiminnan myötä. Toisen tytöistä oli joutunut käymään koulussa aamuisin tunnin verran ryhmässä, joka on tarkoitettu lapsille, joilla on vaikeuksia lukea. Lukukoiratoiminnan myötä tytön ei ole enää tarvinnut käydä ryhmässä, sillä lukeminen on parantunut. Lukukoiraa oli tytöille mieluinen myös sen vuoksi, ettei kotiin voida ottaa koiraa toisen tytön allergian vuoksi. Lukuhetkiä allergia ei ollut kuitenkaan haitannut. Äiti kertoi vielä kirjaston olevan parempi paikka lukuhetkille kuin koulu, sillä iltapäivään sijoittuvat lukuhetket sopivat perheelle paremmin. Samalla lukuhetkestä tulee perheen yhteinen kirjastokäynti, jolloin myös vanhemmat lainaavat aineistoa. Äiti toteaaakin perheen kirjastonkäytön lisääntyneen lukuhetkien myötä.

Heidi Heiniö kertoo kirjaston saaneen palautetta opettajilta. Erityisryhmät ovat pitäneet koiralle lukemisesta ja heistä on otettu koiran kanssa luokkakuvia. Lapset ovat pitäneet myös lukupassiin otetusta kaverikuvasta lukukoiran kanssa. Eräässä luokassa lukupäivää oli odotettu kovasti ja pääseminen kirjastoon lukemaan koiralle oli viikon kohokohta. Heiniö kertoo opettajien huomanneen lukunostuksen lisääntyneen lasten keskuudessa huomattavasti. (Heiniö 2014.)

Haapasaaren saama palaute koululuokkien lukuhetkistä on ollut positiivista ja on toivottu, että kaikki lapset pääsisivät lukemaan. Suurin hyöty ja parhain palaute on tullut ensimmäisten ja toisten luokkien opettajilta. Opettajat ovat todenneet, että koira todellakin on innostanut lukemaan ja Haapasaari on itse huomannut saman lukuhetkissä. Lapset todella haluavat näyttää koiralle osaavansa lukea. Haapasaari kehuu myös yhteistyötä kirjastojen kanssa: ”Siis kirjastojen kanssa yhteistyö on aivan loistavaa.” (Haapasaari 2014.)

Rungon koulun opettajat kertovat lukukoiratoiminnan olleen mukavaa ja hyödyllistä. Se on antanut oppilaille rohkeutta ja totuttanut heitä olemaan eläinten kanssa. Lukukoiran kautta on voitu tutustua koiriin ja koirien erilaisiin tehtäviin. Lukukoiratoiminta on empatian ja tunnetaitojen kehitykselle eduksi ja erityisen hyödyllistä lukemaan opetteleville ja sitä harjoitteleville oppilaille, erityislapsille sekä isommille heikoille lukijoille. Opettajat huomasivat että isommat oppilaat kuitenkin menettivät ajan mittaan kiinnostuksen koiralle lukemiseen mutta olisivat kyllä muuten viettäneet koiran kanssa aikaa. Ensimmäisen luokan oppilaat kertoivat lukukoirasta muun muassa seuraavaa: ”oli kiva antaa namia koiralle”, ”oli hauska lukea koiralle”, ”oli mukava kun heilutti häntää”. Toisella luokalla olevat lapset kertoivat että ”koira ei välittänyt virheistä” ja useampi lapsi kertoi hyötyneensä lukemisen oppimisen kannalta koiralle lukemisesta. Viidennen luokan oppilas kertoi, että ”koiralle oli ihana lukea” ja ”tykkäsin paljon, unelmat rupesi pyörimään omasta lukukoirasta”. (Rungon koulun opettajien palaute lukukoiratoiminnasta 2014.)

10 KIRJOITUSHETKI

Kirjoitushetkiä on järjestetty Turun ja lähialueiden kirjastoissa syksystä 2012 lähtien. Kaarinan kaupunginkirjastoon idea kirjoitushetkistä tuli Maarit Haapasaaren kautta sanataideohjaaja Veera Vähämaalta. Kaarinan kaupunginkirjastossa kirjoitushetkiä järjestettiin Tartu tassuun –hankkeessa, joka päättyi vuonna 2013. Hankkeen päättymisen jälkeen keväällä 2014 Kaarinan kaupunginkirjastossa jatkettiin omarahoitteisesti iltalukuhetkiä ja lukuhetkiä ja kirjoitushetkiä koululaisryhmille. Kaarinan kaupunginkirjaston kirjoitushetket ovat olleet Tartu tassuun -kirjoitushetkiä. Keväällä 2014 Kirjoitetaan Koiralle –menetelmä on rekisteröity Veera Vähämaan ja Maarit Haapasaaren nimiin. (Heiniö 2014; Haapasaari 2014.)

10.1 Kirjoitetaan Koiralle -työpajat

Kirjoitetaan Koiralle -työpajojen innoitus syntyi kun sanataideohjaaja Veera Vähämaa tapasi Turun kaupungin vapaa-aikatoimialan lastenkulttuurin suunnittelijan Leena Hiltusen vuonna 2012. Vähämaa kuuli Luetaan koiralle -lukuhankkeesta ja ehdotti lukukoiratoiminnan ja sanataidekasvatuksen yhdistämistä. Ajatus syntyi Vähämaan kokemuksista sanataidetuntien järjestämisestä koulussa, sillä välillä kirjoittamisesta innostuminen on lapsille vaikeaa. Kirjoitetaan koiralle -hankkeessa koira toimii lapsille muusana ja inspiroi kirjoittamiseen. (Vähämaa 2014.)

Kirjoitetaan Koiralle -työpajoissa innostetaan lapsia kirjoittamaan luovasti. Sanataideharjoitusten päähenkilö on aina Hali-Koira, joka kertoo elämästään postikorteissa, kirjeissä tai muissa minä-muotoisissa teksteissä, jolloin lasten empatiakyky kehittyy. Kirjoitettaessa lapset joutuvat pohtimaan maailmaa koiran näkökulmasta, jolloin voidaan unohtaa oikeinkirjoitussäännöt ja suorituspaineeet. Koira voi tehdä kirjoitusvirheitä, käyttää murretta tai puhekieltä tai jopa haukahdella sanojen välissä. Tekstit luetaan ääneen koiralle, joten ujutkin lapset rohkaistuvat lukemaan tekstejään. Työpajat vahvistavat ryhmähenkeä ja antavat

lapsille mahdollisuuden astua ulos tutuista rooleista. Koiran roolissa voidaan kirjoittaa suurista tunteista kuten rakkaudesta, mustasukkaisuudesta tai hylätyksi tulemisen pelosta. (Vähämaa 2014.)

Koulumaailmaan liittyy vaatimus oikeakielisuudesta ja kirjoittaminen on suorittamista. On tärkeää oppia kielioppia, mutta täytyy muistaa myös luova ilmaisu, mielikuvituksen käyttö ja kielen kanssa ilottelu. Työpajoissa käytetyt sanataideharjoitukset suunnitellaan sanataiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän sisältöihin tukeutuen. (Vähämaa 2014.)

Veera Vähämaa kertoo työpajojen järjestämisen olleen mukavaa ja järjestäjillä on ollut positiivisia kokemuksia työpajoista. Vähämaa on huomannut, että koiran läsnäolo vaikuttaa lasten kirjoittamiseen. Koirasta on etenkin hyötyä lapsille, joilla kirjoittaminen ja itse keksiminen eli luova puoli on ”tukossa”. Vaikka työpajoissa annetaan ideoita mistä kirjoittaa, lapset silti käyttävät omaa ajatteluaan. (Vähämaa 2014.)

10.2 Kirjoitushetken havainnointi

Tartu tassuun -kirjoitushetken Kaarinan pääkirjastossa osallistui 17.4.2014 toisen luokan erityisryhmä. Kirjoitushetki kesti aamupäivällä noin neljäkymmentä minuuttia. Kirjoitushetken pitivät sanataideohjaaja Veera Vähämaa, koiran ohjaaja Maarit Haapasaari ja Hali-Koira Viljo-Valdemar. Vähämaa oli mukana poikkeuksellisesti, sillä muita Kaarinan pääkirjastossa järjestettyjä kirjoitushetkiä on pitänyt kirjaston informaatikko. Havainnointu kirjoitushetki ei ollut Kirjoitetaan Koiralle -työpaja.

Kirjoitushetki aloitettiin kysymällä pelkääkö joku koira. Seuraavaksi jatkettiin kertomalla Viljo-Valdemarista ja muista Maarit Haapasaaren Hali-Koirista. Sitten käytiin läpi kirjoitushetken osallistuvien lasten nimet ja jaettiin paperit jokaiselle.

Veera Vähämaa kertoi lapsille alun tarinasta, jossa Viljo-Valdemar karkaa. Lapset saivat kirjoittaa paikan, minne Viljo-Valdemar karkaa ja mistä Viljo-Valdemar

kirjoittaa postikortin omistajalleen Maaritille. Opettajat kiersivät tilassa auttamassa lapsia tarpeen mukaan.

Käytössä oli myös apusanoja. Apusanat ovat pahvikortteja, joihin on kirjoitettu sanoja, jotka antavat ideoita ja apuja tarinan kirjoittamiseen. Apusanat voivat olla paikkoja, tapahtumia tai tavaroita.

Nopeimmat lapset saivat piirtää kortin toiselle puolelle sillä aikaa kun muut vielä viimeistelivät postikortin tarinoita. Kun postikortit olivat valmiita, Hali-Koira ja ohjaaja lähtivät kiertämään oppilaita pysähtyen jokaisen viereen. Lapset lukivat ääneen oman postikorttinsa ja muut kuuntelivat hiljaa. Kun postikortti oli luettu, Hali-Koiralle sai antaa herkkupalan.

Kierroksen jälkeen jäi vielä ylimääräistä aikaa ja oppilaista otettiin Hali-Koiran kanssa ryhmäkuva. Kaikki kirjoitushetken osallistuneet saivat rapsutella Hali-Koira, aikuiset mukaan lukien.

Kuva 5. Kirjoitushetken tilat Kaarinan pääkirjastossa.

Kuva 6. Kirjoitushetkessä kirjoitettuja postikortteja.

11 KYSELYTUTKIMUS OPETTAJILLE

Opinnäytetyössä toteutettiin kyselytutkimus Kaarinan kaupunginkirjaston lukukoiratoiminnassa mukana olleille opettajille. Kysely toteutettiin käyttäen Webropolia. Kysely lähetettiin kuudelle opettajalle, jotka ovat osallistuneet lukukoiratoimintaan vuosina 2012–2014. Kysely oli avoinna 6.5.–16.5.2014. Yhteensä kyselyyn vastasi viisi opettajaa, joiden ammattinimikkeet jakautuivat seuraavasti: yksi luokanopettaja, kaksi erityisopettajaa ja kaksi erityisluokanopettajaa. Opettajat olivat osallistuneet lukukoiratoimintaan 1.-5. luokkalaisten ja erityisluokkien kanssa.

Opettajat arvioivat lasten olevan innostuneita lukukoiratoiminnasta. Asteikolla 1-5 opettajat arvioivat lasten innostuneisuuden keskiarvoksi 4,4. Opettajista kaksi oli myös sitä mieltä, että lukukoiratoiminta on lisännyt lasten lukuintoa. Kaksi opettajaa oli sitä mieltä, että lasten kirjastonkäyttö on lisääntynyt lukukoiratoiminnan myötä.

Opettajat olivat huomanneet ongelmia, kun lukuhetkeen osallistuu iso ryhmä. Ison ryhmän kanssa saattaa kestää aikaa ennen kuin tulee lapsen oma vuoro lukea koiralle. Yksi opettaja oli ratkaissut ongelman ottamalla vuoroaan odottaville lapsille mukaan kertaustehtäviä.

Kysymykseen lukuhetkissä huomatuista ongelmista kolme opettajien vastausta viidestä koski lasten koirapelkoa. Opettajat olivat huomanneet, että iso lukukoira oli saattanut pelottaa lapsia etukäteen. Yksi opettaja kuitenkin toteaa koirapelosta: ”Arkuus karisi kyllä pois heti ensimmäisen kerran jälkeen.” Kaikki viisi opettajaa olivat vakuuttuneita lukukoiratoiminnan hyödyllisyydestä lasten koirapelon voittamisessa. Lisäksi yksi vastaus koski yleistä haluttomuutta lukea, jolloin lapsia ei pakotettu lukemaan.

Kyselytutkimuksessa opettajille oli avoin kysymys, johon opettajat saivat esittää parhaimman keinon lukukoiratoiminnasta tiedottamiseen. Neljä opettajaa vastasi parhaimmaksi yhteydenottotavaksi sähköpostin, jonka kautta lukuhetkistä on

aiemminkin ilmoitettu. Yksi opettaja vastasi parhaimmaksi tavaksi kirjastonhoitajan suoran yhteydenoton, joka on toiminut aiemminkin.

Opettajien vastauksista käy selkeästi ilmi toive lukukoiratoiminnan jatkuvuudesta ja säännöllisyydestä. Lisää resursseja toivottiin ja erityisluokalle toiminta oli ollut mukavaa vaihtelua, kun lukemista on harjoiteltava muutenkin paljon. Eräs opettaja kiitti, että olivat saaneet olla mukana. Kaikki kyselyyn vastanneet opettajat olivat tyytyväisiä järjestettyihin luku- ja kirjoitushetkiin.

Opettajat kiittivät Kaarinan kaupunginkirjastoa lukuhetkien järjestämisestä. Enemmistön mielestä paras paikka järjestää luku- tai kirjoitushetket on kirjasto, vain yksi opettaja piti koulua parempana paikkana. Parhaimpana toteutustapana kaikki opettajat pitivät kuitenkin tilannetta, jossa lapsi lukee yksin koiralle ja vain lukukoira ja lukukoiran ohjaaja ovat läsnä. Yksi opettaja lisäsi vielä että tarpeen tullen myös opettaja tai avustaja voisi olla lukuhetkessä mukana.

Koiran ohjaajaa kiitettiin lapsien koirapelon karistamisesta. Eräs opettaja totesi: ”Jotkut oppilaat jännittivät tai pelkäsivät ison koiran lukuseuraa. Koiran omistaja hoiti tilanteen kuitenkin hienosti ja jokainen rohkaistui lukemaan koiralle.” Ohjaajalta toivottiin vielä enemmän lasten mahdollisten ongelmien huomioimista ja vähemmän kielikuvien ja vitsien käyttämistä lapsille puhuttaessa. Erästä opettajaa ärsyttää lukukoiran ohjaajan lässyttäminen lukukoiralle: ”Ei lastenkaan kuulu koiralle lässyttää lukiessaan.”

Opettajat saivat vastata avoimesti, miten lukukoiratoimintaa voitaisiin vielä kehittää. Kaksi opettajaa kehittivät lukukoiratoimintaa seuraavasti.

- ✓ Kuuntelen koiran kanssa. Voisiko kokeilla äänikirjojen kuuntelua koiran kanssa? Tavoitteena olisi kuuntelemiseen keskittyminen ja kuullun ymmärtäminen. Tuokion jälkeen olisi keskustelu ohjaajan kanssa kuullusta sadusta/tarinasta.
- ✓ Läksykoira voisi auttaa rentoutumaan ja huolehtimaan läksytehtävistä ja kokeisiin lukemisesta. Läksykoiralla voisi olla "läksyparkki-vastaanotto"

koulun jälkeen lapsiryhmälle tai yhdelle lapselle kerrallaan, tilanteen ja tehtävän mukaan.

Yksi opettaja totesi lukuhetken ajan olleen vähäinen yhtä lasta kohden, mutta kaikenlaiset yhteistyöt kuten koiran "kouluttaminen" (esim. tassu, istu) lisääisivät varmasti vaikuttavuutta lukuhetkeen. Opettaja totesi vielä että niitä on varmasti nytkin jo hieman tehty.

Vielä kyselytutkimuksen lopuksi eräs opettaja kertoi vanhempien oppilaiden valinneen tavallisen romaanin sijaan joskus läksykirjan luettavaksi, varsinkin jos seuraavana päivänä oli tulossa koe. Se toi opettajan mielestä vaihtelua lukuhetkiin.

12 YHTEENVETO

Lukukoiratoimintaa sekoittavat erilaiset termit, määritelmät ja niiden suomen-nokset. Jako on kuitenkin melko yksinkertainen, sillä eläinavusteinen työskente-ly jaetaan eläinavusteiseen terapiaan, opetukseen ja toimintaan. Lukukoiratoi-minta on eläinavusteista toimintaa, jos sitä toteutetaan vapaaehtoisvoimin. Mää-ritelmää eläinavusteinen työskentely on käytettävä lukukoiratoiminnasta silloin, kun siitä maksetaan sen tekijöille palkkaa.

Yhdysvalloissa terapia-sanaa käytetään paljon herkemmin kuin Suomessa. Kun Yhdysvalloissa koirakko läpäisee soveltuvuustestin lukukoiratoimintaan, koiras-ta ja ohjaajasta tulee ”therapy team”. Hankaluuksia on myös suoraan Yhdysval-loista Suomeen tullessa R.E.A.D. -lukuohjelman termistössä, jossa lukukoiras-ta käytetään termiä ”lukuterapiakoira”. Lukukoiratoiminta ei kuitenkaan ole eläinavusteista terapiaa, ellei se täytä terapialle asetettuja kriteerejä esimerkiksi tapaamisten dokumentoinnista ja yksilöllisestä hoitosuunnitelmasta.

Lukukoiratoiminta ei ole vielä riittävän tunnettua Suomessa. Tietoisuuden li-sääntyessä myös tapaa tarjota lukukoiratoimintaa tulee kehittää. Turvallisten luku- ja kirjoitushetkien takaamiseksi lukukoirien tulee olla vakuutettuja ja perus-tottelevaisia. Tällä hetkellä Suomessa ei ole lukukoirille määrättyjä vähimmäis-vaatimuksia. Siksi turvallisten ja hyvien toimintatapojen tuominen esiin esimer-kiksi tässä opinnäytetyössä nähtiin tärkeäksi, jotta kirjastoissa välttyttäisiin luku-koiratoimintaan liittyviltä mahdollisilta vahingoilta ja lukukoiratoiminnasta saatai-siin mahdollisimman paljon hyötyä irti.

12.1 Onnistuneen lukuhetken järjestäminen

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää onnistuneita ja kokemuksen kautta hy-väksi havaittuja toimintamalleja ja huomioon otettavia asioita lukukoiratoiminnan järjestämiseen yleisessä kirjastossa. Luetaan koiralle -ideologian mukaisesti lukuhetkien järjestämisessä tulee ottaa huomioon seuraavat asiat.

- ✓ Kirjaston työntekijä toimii yhteyshenkilönä koulun, vanhempien ja lukukoiran ohjaajan välillä ja sopii lukuhetken ajankohdista.
- ✓ Lukuhetkeen varataan aika etukäteen, sopiva lukuaika on 15 minuuttia.
- ✓ Lukuhetkeen osallistutaan yksin, turvallisen henkilön saa tarvittaessa pyytää olemaan läsnä lukuhetkessä.
- ✓ Lukukoiralle luetaan mahdollisimman rauhallisessa paikassa, mielellään suljetussa tilassa.
- ✓ Lukukoiran ohjaaja vastaa lukukoirasta lukuhetkessä ja auttaa lasta ja koiraa kohtaamaan toisensa oikein. Ohjaaja ei puutu lapsen lukemiseen muuten kuin pyydettäessä.
- ✓ Lukukoirien tulee olla vakuutettuja ja hyväksytyjä hyötykoiria.

12.2 Lukukoiratoiminnan kehittämiskohteita ja jatkotutkimusaiheita

Varsinais-Suomessa lukukoiratoiminnan kehittämiskohteena voisi olla Vaskikirjastojen yhteinen suunnitelma lukukoiratoiminnan tarjoamiseksi. Käytännöt, toimijat ja tietoisuus lukukoiratoiminnasta vaihtelevat suuresti tällä hetkellä eri Vaskikirjastojen välillä. Myös lukukoiratoiminnan rahoitustapaa tulisi tarkastella, olisiko mahdollista esimerkiksi varata kirjaston budjetista osa lukukoiratoiminnan ostamiseen.

Lukukoiratoiminnan vakiinnuttamiseksi alalle olisi hyvä saada lisää ammattimaisia toimijoita koko Suomessa. Yleisissä kirjastoissa lukukoiratoimintaa tulisi ainakin toteuttaa niin, ettei lukukoiratoiminnan järjestäminen vie kirjaston työntekijän aikaa muista töistä pois. Jatkotutkimusmahdollisuus voisi olla selvitys siitä, miten lukukoiratoimintaa voitaisiin tarjota jatkuvana yleisen kirjaston palveluna ja miten sitä voitaisiin rahoittaa.

Moniammatillinen ote on lukukoiratoiminnan kehittämistyössä tärkeää ja sitä kautta lukukoiratoiminta tulee vakiintumaan Suomen yleisissä kirjastoissa. Lukukoiratoiminta avaa kirjastojen peruspalveluja ja sisältöjä asiakkaille uudella ja

innostavalla tavalla. Iltalukuhetket aktivoivat lukuhetken osallistuvan lapsen lisäksi koko perheen mukaan kirjastoon. Lukukoiratoiminnan järjestäminen iltaisin kirjastossa lisää kirjaston käyttöä ja voi tehdä lukukoiratoimintaan osallistumisesta koko perheen yhteisen tapahtuman. Lukukoiratoiminnan järjestäminen kirjastossa on myös lapsille positiivinen kokemus, joka tekee samalla kirjastoa tutummaksi ja helpommin lähestyttävämmäksi paikaksi.

Maarit Haapasaari ja Veera Vähämaa pitävät opettajien kehittämis ehdotuksia lukukoiratoimintaan loistavina. Läksykoiraa Haapasaari oli jo kokeillut sairaalakoulussa, mutta hankkeelle ei saatu rahoitusta. Ajatus on kuitenkin hyvä ja sitä voisi soveltaa muuallakin. Kuuntelen koiran kanssa -kuunteluhetki oli Haapasaaren mielestä toteutettavissa oleva hyvä uusi idea, sillä yleensä ei enää lukuhetken jälkeen ole käyty tarkasti läpi, mitä lapselle jäi mieleen lukuhetkestä. Näin lukukoiratoimintaan tulee mukaan myös keskittyminen ja luetun ymmärtäminen. Kuuntelen koiran kanssa -kuunteluhetken järjestäminen voisi olla myös yksi jatkotutkimuksen aihe.

Lukukoiratoiminnan mainostamista tarvitaan, sillä edelleenkin kirjastoissa ja kouluissa ei tunneta lukukoiratoimintaa riittävän hyvin. Lukukoirat ovat saaneet laajaa medianäkyvyyttä, mutta eivät kuitenkaan ole vielä tavoittaneet kaikkia. Jatkotutkimuskohteena voisi olla löytää keinoja tiedotuksen parantamiseksi lukukoiratoiminnasta. Tieto lukukoiratoiminnasta ei välttämättä aina etene kouluissa ja kirjastoissa riittävän hyvin. Kohteeksi lukukoiratietouden levittämiseksi voisi ottaa asiakkaat, opettajat, kirjastot tai koirien ohjaajat.

Mahdollisuus jatkotutkimukseen olisi myös tehdä yleiseen kirjastoon esimerkiksi toiminnallinen opinnäytetyö, jossa käynnistetään lukukoiratoiminta käyttäen hyväksi tässä opinnäytetyössä esiteltyjä Luetaan koiralle –ideologian mukaisia toimintamalleja.

13 POHDINTAA

Opinnäytetyössä käytettyjen tutkimusmenetelmien avulla selvitettyjä luku- ja kirjoitushetkien hyötyjä ovat lasten lukemisen lisääntyminen ja lukutaidon kehittyminen. Havainnoinneissa huomattiin myös lapsen itsetunnon parantuneen lukuhetkien myötä. Opinnäytetyö selvitti, että lukuhetket voivat innostaa lasta lukemaan kotona ja lukuhetkessä lapsi voi rauhassa syventyä lukemiseen. Lukuhetkissä lievitetään myös koirakaipuuta ja lasten koirapelko on vähentynyt luettaessa isolle lukukoiralle. Paras hyöty lukukoiratoiminnasta on saatu juuri koulunsa aloittaneiden lasten kanssa. Lapset ovat innostuneet lukemaan ja opettajat ja koiran ohjaaja ovat huomanneet kehitystä lasten lukemisessa. Kirjaston käyttö on lisääntynyt lukuhetkeen osallistuneiden lasten lisäksi koko perheessä. Opinnäytetyön tekijän mielestä tulokset puhuvat lukukoiratoiminnan aloittamisen puolesta Suomen yleisissä kirjastoissa, joissa sitä ei vielä ole järjestetty. Myös jo järjestettävää lukukoiratoimintaa tulee jatkuvasti kehittää, vakiinnuttaa ja mainostaa.

Kirjoitetaan Koiralle -työpaja on edelläkävijä, sillä opinnäytetyötä tehdessä ei tullut vastaan tietoa koiralle kirjoittamisesta Suomessa eikä ulkomailla. Myöskään Maarit Haapasaari tai Veera Vähämaa eivät ole kuulleet samanlaisesta toiminnasta muualla.

Kaiken kaikkiaan lukukoiratoiminnan tarjoaminen yleisen kirjaston palveluna on onnistunut niin Suomessa kuin ulkomaillakin. Palvelu on Suomen kirjastoissa uusi, mutta levinnyt muutamassa vuodessa jo lukuisaan yleiseen kirjastoon. Lukukoiratoimintaa voi toteuttaa monella eri tavalla, mutta määrätty turvallisuuden ja sujuvuuden takaavat asiat tulisi kaikkialla ottaa huomioon.

Lukukoirien vakiintumista Suomessa edistäisi lukukoiratoimijoiden tiiviimpi yhteistyö. Selkeä ja virallinen Lukukoiraohjelma tarvittaisiin, jotta Suomessa järjestettävässä lukukoiratoiminnassa käytettäisiin kaikkien tuntemia yhteisiä toimintamalleja. Niitä seuraamalla koiralle (tai eläimelle, sillä esimerkiksi Sastamalassa voi lukea marsulle) pääsisi helpommin lukemaan ja kirjoittamaan, tietous

eläinavusteisesta työskentelystä ja lukukoiratoiminnasta leviäisi ja sen aloittaminen olisi helpompaa, tehokkaampaa ja turvallisempaa.

LÄHTEET

- Animal Assisted Intervention International. 2014. Viitattu 31.8.2014.
<http://www.animalassistedintervention.org/AnimalAssistedIntervention.aspx>
- Berndtson, M. 2009. Millainen on kirjastomaisema vuonna 2035? Näkemyksiä tulevaisuuden kirjastomaisemista. Viitattu 29.10.2014.
http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Kirjastot/linjaukset_ja_hankkeet/Liitteet/Kirjastomaisema_2035.pdf
- Erialaisten oppijoiden liitto ry. 2014. Oppimisvaikeudet. Viitattu 29.10.2014.
http://www.erilaistenoppijoidenliitto.fi/?page_id=20
- Friesen, L. 2013. The Gifted Child as Cheetah. The Latham Letter. Viitattu 24.9.2014. The Latham Letter, volume XXXIV, number 1, winter 2013.
- Granger, B. & Kogan, L. 2006. Characteristics of Animal-Assisted Therapy/Activity in Specialized Settings. Teoksessa Handbook on Animal-Assisted Therapy. Theoretical Foundations and Guidelines for Practice. Toim. Fine, A. San Diego: Academic Press.
- Grönfors, M. 1982. Kvalitatiiviset kenttätymenetelmät. Porvoo ; Hki ; Juva: WSOY.
- Haapasaari, M. 2014. Suomen Karva-Kaverit ry:n puheenjohtaja, Hali-Koira -yrittäjä. Teemahaastattelut 9.4.2014 ja 21.9.2014. Littoinen.
- Hali-Koira. 2014. Viitattu 3.5.2014. <http://halikoira.fi/>
- Heiniö, H. 2014. Kaarinan pääkirjaston vs. lasten ja nuorten informaattikko. Teemahaastattelut 13.3.2014 ja 27.9.2014. Kaarina.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2004. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S.; Remes, P.; Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. painos. Helsinki: Tammi.
- Ikäheimo, K. 2013. Teoksessa Karvaterapiaa: Eläinavusteinen työskentely Suomessa. Toim. Kaija Ikäheimo. Helsinki: Yliopistopaino.
- International Society for Animal-Assisted Therapy. 2014. Viitattu 14.9.2014. <http://aat-isaat.org/>
- Juntunen, A. & Saarti, J. 2014. Ulos kirjastosta: Kirjastojen markkinointiviestintä. Helsinki: Avain.
- Kaarinan kaupunki. 2014. Kaarina lyhyesti. Viitattu 3.5.2014. https://www.kaarina.fi/kaarina-info/kaarina_lyhyesti/fi_FI/kaarina_lukuina/
- Kaarinan kirjasto. 2013. Tartu tassuun -lukuhanke. Viitattu 3.5.2014.
http://www.kaarina.fi/kirjasto/lapsetjanuoret/fi_FI/tartu_tassuun/
- Kaarinan kirjaston strategia 2009-2016. Viitattu 9.9.2014.
http://www.kaarina.fi/kirjasto/fi_FI/toiminta_tilastot/_files/91981369907306575/default/strategia_2009-2016.pdf
- Kallioniemi, K. 2014. Luetaan koiralle ja Tartu tassuun – Kaarinan kaupunginkirjaston lukukoira-hankkeet. Aineisto tekijän hallussa.
- Kananen, J. 2012. Kehittämistutkimus opinnäytetyönä. Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kennelliitto. 2014. Viitattu 9.9.2014. <http://www.kennelliitto.fi/>

Kirjastot.fi. 2014. Hankkeet. Tartu tassuun -hankkeen laajennus. Viitattu 5.8.2014. <http://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/tartu-tassuun-hankkeen-laajennus-koira-avusteisia-muisteluhetki%C3%A4-vanhuksille-ja>

Kittilä, L. 2013. Eläinavusteinen lukutaidon interventio. Pilottitutkimus lukutilanteiden tapahtumien observoinnista ja intervention vaikutuksesta 2.-ja 3.-luokkalaisten lasten lukumotivaatioon. Turun yliopisto. Käyttätymistieteiden ja filosofian laitos. Psykologian oppiaine. Pro gradu -tutkielma.

Kruger, K. & Serpell, J. 2006. Animal-Assisted Interventions in Mental Health. Teoksessa Handbook on Animal-Assisted Therapy. Theoretical Foundations and Guidelines for Practice. Toim. Fine, A. San Diego: Academic Press.

Lukihäiriö.fi. 2014. Celia-kirjasto, Kuntoutussäätiö ja Speres. Viitattu 22.9.2014. <http://www.lukihairio.fi/fi/lukihairio>

Muros, T. 2013. Suomen Kennelliiton Kaverikoira-toiminta. Teoksessa Karvaterapiaa: Eläinavusteinen työskentely Suomessa. Toim. Kaija Ikäheimo. Helsinki: Yliopistopaino.

Mäkilä, P. 2013. Lukukoira ei säikähdä virheitä. OP-Pohjola-lehti 2/2013. Viitattu 19.9.2014. <https://www.op.fi/op/op-pohjola-ryhma/op-pohjola-ryhma/lukukoira-ei-saikahda-virheitä?cid=151722301&srcpl=3>

National Research Council. 1998. Starting Out Right: A Guide to Promoting Children's Reading Success. Viitattu 22.9.2014. National Academies Press, Washington, DC, USA. Available from: ProQuest ebrary.

Opetus ja kulttuuriministeriö. 1999. Lukivaikeus huomioitava koko koulun ajan. Viitattu 22.9.2014. http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/1999/3/lukivaikeus_huomioitava_koko_kouluajan?lang=fi

Opetushallitus. 2014. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki. Viitattu 22.9.2014. http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/perusopetus/oppimisen_ja_koulunkaynnin_tuki

Pet Partners 2014. What are Animal-Assisted Activities/Therapy? Viitattu 17.9.2014. <http://www.petpartners.org/document.doc?id=1102>

Pet Partners 2014. Viitattu 9.9.2014. <http://www.petpartners.org/>

Pitkänen, P. 2014. Börje, Hilma, Sylvi ja moni muu: Lukukoirat yleisissä kirjastoissa. Opinnäytetyö. Turun ammattikorkeakoulu. Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma. Viitattu 27.9.2014. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2014061012465>

Rungon koulun opettajien palaute lukukoira-toiminnasta. 2014. Aineisto tekijän hallussa.

Sastamalan kaupunginkirjasto. 2014. Facebook-sivut. Viitattu 29.9.2014. <https://fi-fi.facebook.com/sastamalankaupunginkirjasto>

Shaw, D. 2013. Man's best friend as a reading facilitator. Viitattu 22.9.2014. The Reading Teacher, 66(5), 365-371.

Suomen Karva-Kaverit ry. 2014. Luetaan koiralle. Viitattu 5.8.2014. <http://suomenkarvakaverit.fi/luetaan-koiralle>

Taneli, M. 2008. Lukiasiakas kirjastossa. Helsinki: BTJ Finland Oy.

Tapiolan kirjasto. 2014. Lukukoirat Börje ja Venla. Viitattu 2.9.2014. [http://www.helmet.fi/fi-FI/Kirjastot_ja_palvelut/Tapiolan_kirjasto/Kirjaston_palvelut/Lukukoirat_Borje_ja_Venla\(28237\)](http://www.helmet.fi/fi-FI/Kirjastot_ja_palvelut/Tapiolan_kirjasto/Kirjaston_palvelut/Lukukoirat_Borje_ja_Venla(28237))

Therapy Dogs International. 2014. Viitattu 2.9.2014. <http://www.tdi-dog.org/>

Varsinais-Suomen Dysleksia ry. 2014. Mitä on lukivaikeus? Viitattu 22.9.2014. <http://www.vsdysleksia.net/dysleksia.htm>

Vaskikirjastot. 2014. Kirjastot. Viitattu 3.5.2014. <https://www.vaskikirjastot.fi/web/arena/kirjastot>

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Vähämaa, V. 2014. Teemahaastattelut 17.4.2014 ja 21.9.2014 ja kuvaus Kirjoitetaan Koiralle - työpajasta. Kaarina ja Littoinen. Aineisto tekijän hallussa.

Yleisten kirjastojen laatusuositus. 2010. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2010:20. Viitattu 30.9.2014. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2010/liitteet/OKM20.pdf?lang=fi>

Kyselytutkimus opettajille

Kysely lukukoiratoiminnasta opettajille

1. Mikä on ammattinimikkeesi?

Luokanopettaja

Erityisopettaja

Aineopettaja

Joku muu, mikä? _____

2. Minkä luokka-asteen kanssa olet osallistunut lukukoiratoimintaan?

1. luokka

2. luokka

3. luokka

4. luokka

5. luokka

6. luokka

Erityisluokka

Joku muu, mikä? _____

3. Miten innostuneita lapset ovat olleet lukukoiratoiminnasta?

1=e-i kiinnosta, 5=tosi kivaa

Ei kiinnosta 1 2 3 4 5 Tosi kivaa

4. Onko lukukoiratoiminta lisännyt lasten lukuintoa?

Kyllä

Ei

En osaa sanoa

5. Onko lasten kirjastonkäyttö lisääntynyt lukukoiratoiminnan myötä?

Kyllä

Ei

En osaa sanoa

6. Oletko opettajana huomannut lukuhetkissä jotain ongelmia?

7. Onko lukukoiratoiminnasta mielestäsi ollut hyötyä lapsen mahdollisen koirapelon voittamisessa?

- Ei
- Kyllä
- En osaa sanoa

8. Onko sinulla jotain palautetta lukukoiratoiminnasta kirjastolle tai koirien ohjaajalle?

9. Oletko ollut tyytyväinen järjestettyihin luku- ja kirjoitushetkiin?

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

10. Mikä olisi paras paikka järjestää luku- tai kirjoitushetket?

- Kirjasto
- Koulu
- Joku muu, mikä?

11. Valitse mielestäsi parhain toteutustapa

- Lapsi lukee yksin koiralle (vain ohjaaja läsnä)
- Lapset lukevat ryhmässä
- Joku muu, mikä?

12. Miten tieto lukukoiratoiminnan ajankohdista tavoittaisi sinut parhaiten?

13. Mitän lukuohjelmatoimintaa voit mielestäsi vielä kehittää?

14. Kiitos paljon vastauksista!

Voit vielä hertoa jos jätit jotain lisättävää lukuohjelmatoimintaan opettajien näkökulmasta tai antaa palautetta kyselystä. Muista myös osallistua vielä kirjapalkinnon arvontaan erillisellä yhteyshenkilömuokkeella.

0% valmiina (Sivu 0 / 4)